

ročník 2021 | číslo 3

MAGAZÍN

neprodejné

CAS

**Nová legislativa
odpadového hospodářství**

**Produkty z biologického
materiálu**

**Zajištění sponzorovaného
přístupu k ČSN**

www.agentura-cas.cz
www.magazin-cas.cz

Obsah

Zajištění sponzorovaného přístupu k ČSN	5
Novinky ze světa TN	12
TNK 106 Management životního prostředí	17
Produkty z biologického materiálu	18
Aktuality	21
Nová legislativa odpadového hospodářství	28
Katalog druhotných surovin	33
Elektrozařízení a životní prostředí	34
Mezinárodní a evropské technické komise zabývající se životním prostředím	40
Klimatická změna – mohou nám technické normy pomoci?	43
Technické normy v oblasti bezpečnosti	47
Ptáte se	50
Jazykové okénko	54

MAGAZÍN ČAS 3/2021

Čtvrtletník

Tištěný náklad 9000 ks

Vychází dne 31. 7. 2021

Vydává: Česká agentura pro standardizaci s.p.o.,

se sídlem 110 00 Praha 1, Biskupský

dvůr 1148/5, IČO: 06578705

Zaregistrováno MK ČR pod evidenčním

číslem MK ČR E 23480

ISSN 2694-6912 (Print),

ISSN 2694-6920 (Online)

Předseda redakční rady: Karel Novotný

Tajemnice: Petra Londová

Redakční rada: Patrik Frk, Zdenka Slaná,

Lubomír Keim, Ivana Kolínská, Jiří Nouza

Autorská výhrada:

Všechna práva vyhrazena. Přetisk a jiná užití díla nebo jeho části, včetně zařazení díla do elektronické databáze bez souhlasu vydavatele, jsou zakázány. Ochrana autorského práva k dílu platí i pro jeho části. Autorské právo k tomuto časopisu jakožto dílu soubornému a k dílu do něj zařazenému vykonává vydavatel. Právo na ochranu před nekalou soutěží zůstává nedotčeno. Tento časopis je samostatně neprodejný.

Podmínky přijímání příspěvků:

Přijímáme pouze původní příspěvky (příspěvky dosud jinde nepublikované), a to elektronicky na e-mailovou adresu redakce.

Sledujte nás na:

Email: redakce.magazin@agentura-cas.cz

www.agentura-cas.cz

www.magazin-cas.cz

Česká agentura pro standardizaci © 2021

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

součástí druhého čísla Magazínu ČAS byla speciální příloha BIM, kde jsem se v úvodním slově věnoval významu digitalizace stavebnictví, informačního modelování staveb a podpoře této oblasti ze strany MPO. Před českým stavebnictvím však stojí ještě další neméně významná výzva, a tou je dosažení „zeleného“ klimaticky neutrálního a udržitelného stavebnictví.

Evropská komise těsně před koronavirovou pandemií zveřejnila strategii **Zelená dohoda pro Evropu** a cíl dosažení klimaticky neutrální Evropy do roku 2050. Stavebnictví je vzhledem ke svému podílu na HDP a zaměstnanosti (v ČR tvoří zhruba 8 % celkové hrubé přidané hodnoty a téměř 7 % celkového počtu zaměstnaných osob), i vzhledem k dopadům na životní prostředí, jedním z odvětví významným pro dosažení tohoto cíle. Evropské stavebnictví se

podílí 35 % na produkci odpadů, 36 % na produkci emisí CO₂ v rámci životního cyklu budov, 40 % na spotřebě veškeré produkce energie a spotřebovává 50 % vytěžených materiálů. Díky rozvoji „ekologických“ materiálů, udržitelného využívání zdrojů, zvyšování energetické účinnosti při výrobě i výstavbě, snižování energetické náročnosti budov během životního cyklu, ale i robotizaci výroby i stavebních a montážních prací a uplatnění umělé inteligence se může z odvětví produkujícího významný podíl emisí proměnit poměrně rychle v odvětví klimaticky téměř neutrální.

Stavět a renovovat s efektivním využíváním energií i zdrojů je cílem **Renovační vlny pro Evropu** z října 2020, která podporuje přeměnu budov v souladu se zásadami „oběhovosti“ na energeticky účinnější, méně náročné na emise skleníkových plynů během celého životního cyklu a odolnější vůči změnám klimatu. V rámci Renovační vlny by měl být do roku 2030 minimálně zdvojnásoben počet renovací v Unii a podpořeny hluboké renovace. Přijatými opatřeními by se mělo dosáhnout až 35 mil. renovovaných budov a redukce emisí skleníkových plynů budov o 60 % oproti roku 2019. V rámci Renovační vlny se Komise plánuje zaměřit i na další cíle, jako je řešení energetické chudoby a energeticky nejnáročnějších budov, renovace veřejných budov nebo dekarbonizace vytápění a chlazení. Prvořadým cílem však vždy musí zůstat kvalitní a komfortní prostředí pro uživatele. V návaznosti na Renovační vlnu bude revidována směrnice o energetické náročnosti budov, kde aktuálně probíhá veřejná konzultace. Návrh revidovaného znění by měl být zveřejněn ještě v letošním roce.

Od června 2020 je schválena **Dlouhodobá strategie renovace budov ČR**. Podle ní by mělo být do roku 2050 dosaženo 40% redukce skleníkových plynů a 23% snížení spotřeby energie. Podpora renovace budov je v České republice rozdělena do několika programů zaměřených na investiční a neinvestiční akce. Pokud jde o investiční akce, ČR se zaměřuje na rekonstrukci stávajících budov a výstavbu nových budov splňujících přísné standardy (většinou pasivní standard nebo téměř nulový energetický standard). Předmětem financování jsou veřejné budovy (operační program Životní prostředí, Modernizační fond, Národní plán obnovy), obytné budovy

(Nová zelená úsporám) a budovy pro podnikání (Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost). V případě neinvestičních akcí se podpora zaměřuje na optimalizaci a podporu celého procesu přípravy projektu, od počátečního plánování až po samotnou realizaci, zvýšení kvality připravovaných projektů a maximalizaci úspor.

V březnu 2020 Komise představila v **Novém akčním plánu pro oběhové hospodářství** konkrétní cíle pro klíčové hodnotové řetězce výrobků, mimo jiné pro stavebnictví a budovy, včetně účinnější odpadové politiky pro předcházení vzniku odpadů a využití stavebních a demoličních odpadů. Je třeba zdůraznit, že principy oběhového hospodářství by měly být uplatňovány nejen při nové výstavbě, ale i při renovacích a ve výrobních procesech.

Normou by se měly stát **udržitelné výrobky**, u kterých se již při návrhu bude dbát na snížení spotřeby zdrojů a energií, na omezení množství odpadů a na jejich budoucí recyklovatelnost. Komise k legislativní iniciativě pro udržitelný výrobek již zahájila veřejnou konzultaci. V úmyslu má také rozšířit působnost směrnice o ekodesignu o cirkularitu u výrobků nespojených se spotřebou energie, stanovit normy pro odolnost, opakovatelnou použitelnost, opravitelnost a recyklovatelnost výrobků. Udržitelný výrobek je ideální příležitostí zkombinovat oběhové hospodářství s digitalizací např. prostřednictvím digitálních produktových pasů, jakožto nástroje, který v praxi napomůže udržet výrobky v životním cyklu co nejdéle.

K podpoře udržitelného využívání zdrojů má mj. přispět i **revize evropského nařízení pro uvádění harmonizovaných stavebních výrobků na trh** (nařízení EP a Rady č. 305/2011) či návrh nového **zákona o stavebních výrobcích a jejich použití do staveb**, který připravilo MPO.

Stavebnictví je zařazeno mezi významné průmyslové ekosystémy dodávající inovativní a udržitelné materiály a výrobky, kde je nezbytné podporovat opatření na dekarbonizaci, snižování energetické náročnosti a prosazování principů cirkulární ekonomiky (**Nová průmyslová strategie** pro ekologickou a digitální Evropu z března 2020). Zásadní význam pro stavebnictví má i dekarbonizace energeticky náročných odvětví, jako je výroba oceli, cementu nebo keramická výroba. Aktualizované znění prů-

myslové strategie zveřejněné Komisí 5. května 2021 se zaměřuje na urychlení zelené a digitální transformace 14 průmyslových ekosystémů, které dále analyzuje ve Výroční zprávě o jednotném trhu pro rok 2021. To je třeba chápat jako směr, kterým se chce Komise v pojetí dvojí transformace průmyslových ekosystémů ubírat.

V souvislosti se zaměřením na klíčové hodnotové řetězce zamýšlí Komise zpracovat **Strategii pro udržitelnost zastavěného prostředí**, jejíž první verze se očekává na konci roku 2021.

Zmínil jsem zde stručně pouze hlavní výzvy, které před námi stojí v souvislosti s ideou „zeleného a klimaticky neutrálního“ stavebnictvím. Dosažení nastavených cílů bude znamenat překonání nesčetných překážek, včetně nedostatku kvalifikovaných pracovních sil a změny potřebných znalostí a dovedností v mnoha stavebních profesích. Naším úkolem je udělat maximum pro nalezení ekonomicky, environmentálně a sociálně přijatelného kompromisu při prosazování udržitelného a konkurenceschopného stavebnictví, které bude postaveno na dlouhodobé strategii pro české stavebnictví a na konkrétním národním investičním plánu.

*Eduard Muřický
náměstek ministra pro řízení
Sekce průmyslu a stavebnictví
Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR*

Zajištění sponzorovaného přístupu k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům

I. Úvod

Dne 1. ledna 2021 nabyla účinnosti novela zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 22/1997 Sb.“).⁴⁾

Uvedená novela mj. zavedla do tuzemského právního řádu zásadní novotu v podobě tzv. sponzorovaného přístupu k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům (pro zjednodušení textu budeme pro české technické normy a jiné technické dokumenty nadále používat obecný – zčásti tedy logicky nepřesný – termín „technické normy“, což laskavý čtenář jistě promine).

O právě zmíněné novele jsme již zevrubně referovali, a to v letošním prvním čísle našeho magazínu, konkrétně v článku „Novela zákona o technických požadavcích na výrobky a zákona o posuzování shody stanovených výrobků“. Proto se v tomto příspěvku hodláme zaměřit především na to, jakým konkrétním způsobem má být sponzorovaný přístup k technickým normám zajištěn.

Zajištění sponzorovaného přístupu k technickým normám nás bude zajímat hned ze dvou úhlů pohledu. Proto se nejprve zaměříme na zajištění sponzorovaného přístupu jako takového. Posléze pak zohledníme též uživatelský pohled, tedy způsob a formu, jakou budou ke sponzorovaným technickým normám přistupovat jejich jednotliví uživatelé.

Protože matkou moudrosti je opakování, rekapitulujme nejprve z předchozího příspěvku, že ve smyslu ustanovení § 6c odst. 1 zákona č. 22/1997 Sb., se sponzorovaným přístupem k technickým normám rozumí bezplatné poskytování přístupu k technické normě, která je pro účely uvedené ve

zvláštním právním předpisu závazná, koncovým a (zároveň) registrovaným uživatelům způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Sponzorovaný přístup k technické normě u Agentury zajišťuje ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad, do jehož působnosti spadá zvláštní právní předpis, z něhož vyplývá, že pro účely v něm uvedené je technická norma závazná.

II. Zajištění sponzorovaného přístupu aneb kdo, u koho a jak, to je oč tu běží

Pokud jde o první v rubrice této kapitoly položenou otázku, pak odpověď podává ustanovení § 6c odst. 2 zákona č. 22/1997 Sb., podle něhož platí, že sponzorovaný přístup k technické normě zajišťuje ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad. Konkrétně pak ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad, do jehož působnosti spadá zvláštní právní předpis, z něhož vyplývá, že pro účely v něm uvedené je technická norma závazná.

Zároveň však platí, že ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad sponzorovaný přístup sám reálně nezajišťuje, nýbrž je povinen toliko zpřístupnění zajistit, a to u České agentury pro standardizaci (dále jen „Agentura“). Krátce shrnuto, sponzo-

⁴⁾ Provedená zákonem č. 526/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh, ve znění pozdějších předpisů.

rovaný přístup k technické normě zajišťuje ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad u (chceme-li prostřednictvím) Agentury. A contrario lze tudíž dovodit, že odpovědnost za to, k jakým technickým normám bude zajištěn sponzorovaný přístup, neleží na Agentuře, nýbrž na příslušném ministerstvu nebo jiném ústředním správním úřadu.

Odpověď na otázku, kdo a u koho, již byla zodpovězena, nyní ještě zbývá vyřešit otázku jak. Řešení vyplývá z ustanovení § 6c odst. 3 zákona č. 22/1997 Sb., z něhož se podává, že umožnění sponzorovaného přístupu k technickým normám sjedná Agentura s ministerstvem nebo jiným ústředním správním úřadem v dohodě o sponzorovaném přístupu k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům (dále jen „dohoda“). Je tedy zřejmé, že zákonodárce je ohledně výslovné úpravy způsobu zajištění poměrně zdrženlivý a konkrétnosti ponechává na ujednání mezi dotčenými subjekty, jež budou obsaženy v dohodě mezi nimi.

Odpovědnost za to, k jakým technickým normám bude u Agentury zajištěn sponzorovaný přístup, leží na příslušném ministerstvu nebo jiném ústředním správním úřadu.

III. Dohoda o sponzorovaném přístupu k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům

Pokud jde o povahu dohody, lze s odkazem na ustanovení § 160 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), podle něhož platí, že: „Stát, veřejnoprávní korporace, jiné právnické osoby zřízené

zákonem a právnické a fyzické osoby, pokud vykonávají zákonem nebo na základě zákona svěřenou působnost v oblasti veřejné správy, mohou za účelem plnění svých úkolů vzájemně uzavírat veřejnoprávní smlouvy“, jakož i s odkazem na ustanovení § 159 odst. 1 správního řádu, podle něhož platí, že: „Veřejnoprávní smlouva je dvoustranný nebo vícestranný úkon, který zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva“, uzavřít, že shora uvedená dohoda má povahu veřejnoprávní smlouvy a řídí se ustanoveními správního řádu se subsidiárním použitím ustanovení občanského zákoníku⁵⁾ (tj. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

Dohoda o sponzorovaném přístupu k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům je svojí povahou veřejnoprávní smlouvou.

Přes výše konstatované, tedy pokud jde o poněkud úspornou zákonnou úpravu způsobu, jakým má být sponzorovaný přístup zajištěn, nutno uvést, že v zákoně č. 22/1997 Sb. lze přeci jen některá kogentní ustanovení nalézt. Kogentní uvádíme z toho důvodu, že jde o ustanovení, které nelze v dohodě platně upravit jinak nebo jejich aplikaci platně vyloučit.

Jedno z těchto ustanovení je to, které upravuje textace ustanovení § 6d, kterým se upravuje poplatková povinnost za sponzorovaný přístup k technickým normám. Vždy tak bude platit a v dohodě nelze ujednat jinak, že sponzorovaný přístup k technickým normám není přístupem, který by byl zdarma, neboť je normováno, že poplatníkem je příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní

⁵⁾ Srov. ustanovení § 170 správního řádu: „Při postupu podle této části se obdobně použijí ustanovení částí první a přiměřeně ustanovení částí druhé tohoto zákona; nevylučuje-li to povaha a účel veřejnoprávních smluv, použijí se přiměřeně ustanovení občanského zákoníku, s výjimkou ustanovení o neplatnosti právních jednání a relativní neúčinnosti, ustanovení o odstoupení od smlouvy a odstoupení, ustanovení o změně v osobě dlužníka nebo věřitele, nejde-li o právní nástupnictví, ustanovení o postoupení smlouvy a o poukázce a ustanovení o započtení“.

úřad (srov. § 6d odst. 1 zákona č. 22/1997 Sb.)⁶⁾; tím jsou zajištěny mezinárodní závazky, jimiž je Česká republika vázána a které zásadně zapovídají bezúplatné zpřístupňování technických norem; zásadně proto, že za striktně stanovených podmínek lze tento princip prolomit.

Stejně tak nebude možné v dohodě sjednat výši poplatku a způsob jeho stanovení, neboť tato materie je upravena v ustanovení § 6d odst. 3 zákona č. 22/1997 Sb., a to rámcově tak, že výše poplatku činí nejvýše 23 000 000 Kč za 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, a to na základě počtu zpřístupněných stran a předpokládaného počtu koncových uživatelů, to vše s tím, že co do výše poplatku je odkazováno do prováděcího právního předpisu⁷⁾.

Poplatníkem poplatku za sponzorovaný přístup k technickým normám je příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad.

Dále nebude možné v dohodě autonomně upravit splatnost poplatku, která je zákonem stanovena do 30 dnů ode dne účinnosti dohody (tedy dohoda sice jistý vliv na splatnost má, avšak toliko co do stanovení dne, od něhož lhůta splatnosti počne plynout); stejně tak bude vždy ex lege platit, že pokud nebude poplatek včas a ve správné výši zaplacen, správce poplatku sponzorovaný přístup k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům neumožní a poplatková povinnost zanikne (srov. § 6d odst. 4 zákona č. 22/1997 Sb.). Ze zákonné definice sponzorovaného přístupu, pak lze dovodit další podstatné prvky, od nichž se nebude možné odchýlit. Vždy se bude jednat pro koncové uživatele o přístup bezplatný a přístup dálkový. Dovodit lze i povinnost koncových uživa-

telů za účelem sponzorovaného přístupu se registrovat (k tomu blíže v pasáži popisující uživatelský rozměr zpracovávaného tématu). Také ujednání o účinnosti patrně nebude možné sjednat individuálně, neboť by jistě mělo kopírovat období, za něž je uhrazen poplatek, což je 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

Co tedy bude možné typicky v dohodě sjednat? Zjednodušeně by bylo možné uzavřít, že vše, co není výslovně upraveno v zákoně č. 22/1997 Sb. nebo jiném právním předpise a co strany dohody uznají za potřebné mezi sebou ujednat.

S ohledem na příkaz ex lege, že technické normy mají být zpřístupněny prostřednictvím dálkového přístupu, lze v dohodě předpokládat úpravu práv a povinností týkajících se právě této záležitosti. K tomu doplníme, že aktuálně Agentura zprostředkovává sponzorovaný přístup na portálu „Sponzorovaný přístup k ČSN“, který je umístěn na <https://sponzorpristup.agentura-cas.cz/>.

⁶⁾ Předmětem poplatku je právě sponzorovaný přístup k technickým normám (srov. § 6d odst. 2 zákona č. 22/1997 Sb.).

⁷⁾ Tím je aktuálně vyhláška č. 571/2020 Sb., kterou se stanoví poplatky za poskytování a přístup k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům, ve znění pozdějších předpisů.

V této souvislosti je jistě namístě sjednat též některé podrobnosti týkající se faktického zajištění přístupu k technickým normám koncovým uživatelům. Příkladem lze uvést např. označení technických norem vodoznakem s identifikačními údaji koncového uživatele, možnost stažení technických norem pouze z IP adres domicilovaných v České republice a jejich zpřístupnění pouze pro čtení. Z důvodu právní jistoty lze také doporučit explicitní poučení (byť to vyplývá ze zákona), že technické normy nebo jejich části nesmějí být rozmnožovány a/nebo rozšiřovány bez souhlasu Agentury.

Zajisté bude nutno upravit iniciaci zahájení procesu zpřístupnění sponzorovaných norem. Zejména pak úpravu práv a povinností ohledně žádosti příslušného ministerstva nebo jiného ústředního správního úřadu adresovanou Agentuře. V takové žádosti by pak měl být zajisté uveden přehled sponzorovaných technických norem, které hodlá ministerstvo nebo jiný ústřední správní orgán u Agentury zpřístupnit koncovým uživatelům, včetně údaje o předpokládaném počtu uživatelů.

S ohledem na to, že odpovědnost za zveřejnění sponzorovaných technických norem leží na ministerstvu nebo jiném ústředním správním úřadu, nebude Agentura oprávněna kontrolovat správnost a úplnost údajů uvedených v žádosti, z čehož lze zároveň implikovat, že Agentura neponese odpovědnost ani za úplnost a správnost sponzorovaných norem, ani za údaj o předpokládaném počtu koncových uživatelů, také tyto záležitosti zajisté budou předmětem práv a povinností sjednaných v dohodě. A naopak, pokud jde o zjištění počtu stran, neboť to je druhý z faktorů, který je rozhodný pro stanovení výše poplatku, tam jistě bude dána odpovědnost Agentury za zjištění této hodnoty, neboť je to právě Agentura, která vede databázi technických norem⁸⁾, a tudíž jako jediná disponuje reálnou možností, jak tento údaj verifikovaným způsobem zjistit.

Současná praxe zaváděná Agenturou je taková, že ministerstvům a jiným ústředním správním úřadům je k dispozici formulář žádosti, včetně příloh, které slouží pro zachycení údajů nezbytných pro zjištění

technických norem určených ke zpřístupnění a pro výpočet poplatku. Na základě podané žádosti pak Agentura disponuje vzorovou dohodou, která je na základě následné negociace uzavírána s jednotlivými ministerstvy nebo jinými ústředními správními úřady.

Tolik tedy k některým teoretickým i praktickým souvislostem zajištění sponzorovaného přístupu k technickým normám a můžeme se v textu posunout k druhému tématu, který je určen převážně uživatelům, neboť se dozví, jakým způsobem a za jakých podmínek se mohou stát koncovými registrovanými uživateli sponzorovaných technických norem.

Agentura zprostředkovává sponzorovaný přístup k technickým normám na portálu „Sponzorovaný přístup k ČSN“.

IV. Podmínky používání webového portálu „Sponzorovaný přístup k ČSN“

Jak již bylo výše uvedeno, Agentura zprostředkovává sponzorovaný přístup k technickým normám na portálu „Sponzorovaný přístup k ČSN“, který je umístěn na <https://sponzorpristup.agentura-cas.cz/> (dále též jen „Portál“). Stejně tak již bylo řečeno, že sponzorovaný přístup je určen pro koncové uživatele, a to registrované koncové uživatele.

Pokud jde o registraci, k té slouží registrační formulář, který k vyplnění čítá nemnoho položek, obligatorně je nutno vyplnit jméno a příjmení, e-mailovou adresu (včetně jejího opakovaného potvrzení) a hesla (taktéž s nutností jeho opakovaného potvrzení), fakultativně pak lze uvést i název firmy⁹⁾. Dále pak již jen postačí odsouhlasit podmínky pro přístup ke sponzorovaným normám a souhlasit s pravidly pro ochranu osobních údajů a pomalu se z nás stává

⁸⁾ Srov. ustanovení § 5 odst. 2 in fine zákona č. 22/1997 Sb.: „Agentura ... vede databázi českých technických norem a jiných technických dokumentů“.

⁹⁾ Patrně míněno název právnické osoby nebo obchodní firma podnikající fyzické osoby.

koncový registrovaný uživatel sponzorovaných technických norem ... ale cože jsme to vlastně odsouhlasili?

Jednak jsme odsouhlasili klasický GDPR dokument, který je v podstatě dnes již běžným standardizovaným textem, jež se přímo k fenoménu přístupu ke sponzorovaným normám nevztahuje, proto mu dále v textu nebudeme věnovat naši pozornost. Pro přístup ke sponzorovaným technickým normám je totiž zásadní druhý z odsouhlasených dokumentů, kterým jsou „Podmínky používání webového portálu Sponzorovaný přístup k ČSN“¹⁰⁾ (dále jen „Podmínky“)¹¹⁾.

Podmínky obsahují řadu pravidel běžně, lépe řečeno obecně, používaných pro úpravu práv a povinností souvisejících s užíváním webových portálů, proto zaměříme svůj pohled zejména na ta ustanovení, která se týkají speciálně přístupu ke sponzorovaným technickým normám registrovanými koncovými uživateli.

Sponzorované normy jsou zpřístupňovány registrovaným koncovým uživatelům prostřednictvím dálkového přístupu.

Pokud je koncový uživatel uživatelem registrovaným, pak nás jistě budou zvláště zajímat podmínky registrace, které jsou v Podmínkách obsaženy v kapitole II rubrikované jako „Pravidla registrace“.

Pro pořádek uvedme, že čl. II odst. 1 Podmínek pro své účely definuje pojem uživatel tak, že se jím „rozumí koncový registrovaný uživatel sponzorovaných ČSN, kterému je umožněn sponzorovaný přístup k ČSN prostřednictvím Portálu“ (dále též jen „Uživatel“).

¹⁰⁾ V tomto textu pracujeme se zněním platným a účinným k 1. lednu 2021.

¹¹⁾ Podmínky upravují práva a povinnosti Agentury a registrovaných koncových uživatelů sponzorovaných technických norem, které vznikají v souvislosti s užíváním služeb Portálu a mají povahu obchodních podmínek ve smyslu ustanovení § 1751 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (srov. čl. I odst. 2 Podmínek).

Následující odstavec tohoto článku (tj. čl. II odst. 2 Podmínek) pak upravuje pravidla týkající se vyplnění registračního formuláře, k tomu jsme se v základu vyjádřili v úvodu této kapitoly, a není tedy třeba se tím již detailněji zabírat. Naopak tím, čím se zabírat musíme, jsou právní následky odeslání registračního formuláře. Jeho odesláním totiž Uživatel na sebe přebírá poměrně významné povinnosti.¹²⁾

Uživatel se tak zavazuje chránit přístupové heslo (čl. II odst. 5 písm. a) Podmínek), prohlašuje, že poskytl aktuální, pravdivé a plné osobní údaje a zavazuje se je v tomto stavu i nadále udržovat (čl. II odst. 5 písm. b) Podmínek). Nalezneme zde také stručné ustanovení týkající se zpracování osobních údajů (čl. II odst. 5 písm. c), e) a g) Podmínek), které však v podrobnostech odkazuje do zvláštního, samostatného, dokumentu, jak je uvedeno výše.

Uživatel dále bere na vědomí ujištění Agentury, že tato provedla „vhodná technická, personální a organizační opatření, aby nemohlo dojít k porušení zabezpečení osobních údajů, neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, jejich změně, zničení nebo ztrátě, neoprávněnému přenosu, zpracování, jakož i jejich jinému zneužití“ (čl. II odst. 5 písm. f) Podmínek).

Stejně tak Uživatel „bere na vědomí a souhlasí, že Provozovatel neodpovídá za jakékoli škody způsobené Uživatelům v důsledku událostí, které Provozovatel nemohl objektivně ovlivnit, včetně jednání třetích osob“ (čl. II odst. 5 písm. i) Podmínek). S tím do jisté míry souvisí i ustanovení čl. III odst. 6 Podmínek, podle něhož Agentura neručí a nenese odpovědnost za funkčnost Portálu, a to typicky za „funkčnost datové sítě Uživatele ani za jeho hardwarové a softwarové vybavení, jakož i za funkčnost veřejné internetové sítě“ (čl. III odst. 6 písm. a) Podmínek), „jakékoli případné škody, které Uživateli vzniknou, pokud Uživatel nebude včas informován o případných jakýchkoli změnách Portálu nebo služeb Provozovatele pouze proto, že je pravidelně nevyužívá“ (čl. III odst. 6 písm. b)

Podmínek) a za „to, že Portál neobsahuje viry nebo jiné rušivé komponenty“ (čl. III odst. 6 písm. c) Podmínek). Agentura si zároveň „vyhrazuje právo, že jím poskytované služby prostřednictvím Portálu nemusí být vždy nepřetržitě dostupné, a to zejména z důvodu pravidelné údržby hardwarového a softwarového vybavení nebo technických závad mimo kontrolu“ (čl. III odst. 7 Podmínek).

Shrnuli jsme tedy proces registrace, upozornili jsme na práva a povinnosti, k nimž se Uživatel zavazuje přijetím (odsouhlasením) Podmínek, a můžeme přistoupit k objasnění toho, co se stane po samotném aktu registrace. Odpověď nám podává čl. II odst. 3 Podmínek. Nejprve dojde k ověření registrace prostřednictvím e-mailu zadaného v registračním formuláři a poté nastane kýžený výsledek. Aktivuje se uživatelský účet a přístup do Portálu; eo ipso přístup ke sponzorovaným technickým normám, a otevírá se nám tak svět sponzorovaných technických norem.

Co v tomto světě můžeme zažít a jak se v něm chovat? Zcela bezradní nezůstaneme, neboť alespoň stručnou rukověť nalezneme v čl. III Podmínek, rubrikovanou „Společná ustanovení“.

Uživateli by měl vědět, že vlastníkem technických norem a držitelem autorských práv je Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Avšak v případech, kdy je technická norma převzata¹³⁾ do soustavy technických norem, je vlastníkem autorských práv příslušná vydávající evropská nebo mezinárodní organizace (CEN, CENELEC, ISO, IEC atp.); (čl. III odst. 1 Podmínek).

Zajisté je dobré vědět, že Portál umožňuje sponzorovaný přístup k technickým normám pouze z IP adres, které jsou domicilovány v České republice (čl. III odst. 2 Podmínek).

Pro uživatele je taktéž podstatná informace, která vyplývá z čl. III odst. 3 Podmínek, totiž, že sponzorované technické normy „jsou zpřístupněny pouze pro čtení a jsou označeny ochrannými prvky (zejména vodoznakem s identifikačními údaji Uživatele)“. Článek III odst. 5 Podmínek zdůrazňuje, když v podstatě rekapituluje zákonný příkaz, že

¹²⁾ Uživatel „prohlašuje a stvrzuje, že je obeznámen se zněním těchto Podmínek, souhlasí s nimi a zavazuje se je dodržovat“ (čl. II odst. 5 písm. h) Podmínek).

¹³⁾ Tzn. evropskou či mezinárodní normu přijatou překladem (§ 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 22/1997 Sb.) nebo evropskou či mezinárodní normu přijatou v původním jazyce nebo přijatou schválením k přímému používání (§ 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 22/1997 Sb.).

technické normy nebo jejich části vydané na jakémkoliv nosiči smějí být rozmnožovány a rozšiřovány jen se souhlasem Agentury.

Uživateli se také zapovídá, byť se jen pokoušet odstraňovat ochranné prvky, dešifrovat pro čtení zobrazené technické normy nebo jinak narušovat systém Portálu a ochranu technických norem (čl. III odst. 4 Podmínek).

Tolik tedy ke stručnému průvodci galaxií sponzorovaných norem a nás by závěrem ještě mohlo zajímat, jak případně z této galaxie zmizet nebo být zmizen? Červí díry vám nabídnout nemůžeme, ale některá ustanovení s tímto související v Podmínkách jistě nalezneme.

Tak hned ustanovení čl. II odst. 6 Podmínek normuje, že Uživatel je „oprávněn kdykoliv požádat o změnu nebo zrušení svého uživatelského účtu prostřednictvím e-mailové adresy *sponzorovany.pristup@agentura-cas.cz*“.

Jde-li o to být zmizen, pak ustanovení čl. II odst. 7 Podmínek obsahuje oprávnění Agentury odstranit uživatelský účet Uživatele, a to za těchto podmínek. Je zde dáno důvodné podezření, že Uživatel používá svůj uživatelský účet v rozporu s obecně závaznými právními předpisy (čl. II odst. 7 písm. a) Podmínek). Dále pak v případě, že „Uživatel zneužívá, blokuje, modifikuje či jinak mění jakoukoliv součást Portálu“ (čl. II odst. 7 písm. b) Podmínek), jakož i při existenci důvodných pochybností v tom směru, že skutečným Uživatelem služeb Poskytovaných Portálem je jiná osoba než Uživatel (čl. II odst. 7 písm. c) Podmínek).

Dalším důvodem pro odstranění uživatelského účtu je situace, kdy „Uživatel naruší nebo se pokouší narušit stabilitu nebo chod Portálu nebo data na nich uložená“ (čl. II odst. 7 písm. d) Podmínek).

Konečně lze zrušit uživatelský účet v těch případech, kdy „Uživatel poruší povinnosti stanovené v těchto Podmínkách nebo jakýchkoli jiných všeobecných nebo specifických podmínkách a pravidlech stanovených Provozovatelem a souvisejících s provozem a používáním Portálu“ (čl. II odst. 7 písm. a) Podmínek).

Tolik tedy k některým vybraným ustanovením Podmínek, která jsou z uživatelského hlediska významná pro účely užívání Portálu, tedy z hlediska přístupu ke sponzorovaným technickým normám.

Sponzorovaný přístup k technickým normám je umožněn pouze z IP adres, které jsou domicilovány v ČR.

Sponzorované technické normy jsou zpřístupněny pouze pro čtení a jsou označeny ochrannými prvky.

V. Závěrem

Tímto textem jsme se pokusili učinit stručný exkurz do podle našeho názoru dvou esenciálních komponent, které jsou pro faktickou realizaci přístupu ke sponzorovaným technickým normám nezbytné. V první části tohoto textu jsme upozornili na rovinu týkající se toho, kdo, jak a za jakých podmínek je povinen zajistit přístup ke sponzorovaným normám. V druhé části jsme se posléze zaměřili na rovinu uživatelskou, tedy na řešení otázek souvisejících s tím, kdo a za jakých podmínek má ke sponzorovaným technickým normám přístup. To vše při vědomí skutečnosti, že tento text jistě není vyčerpávající a logicky zde nejsou řešeny otázky, které s sebou přinese až praxe a k nimž se jistě budeme na stránkách magazínu ještě hojně vracet. Nicméně stojíme na počátku epochy sponzorovaného přístupu k technickým normám a je velkou neznámou, co vše tato epocha s sebou do budoucna přinese. Přejme si však, aby v případě sponzorovaného přístupu k technickým normám platilo, že jde nejen o velký krok pro lidstvo, ale i o velký krok pro člověka, tedy každého jednoho konečného uživatele.

*Mgr. Bc. Patrik Frk
advokát AK Bártová Frk*

Novinky ze světa technických norem

Voda

ČSN ISO 46001 *Systémy managementu efektivního hospodaření s vodou – Požadavky s návodem k používání*

Tato norma specifikuje požadavky na vytvoření, zavedení a udržování systému managementu efektivního hospodaření s vodou a obsahuje návod k jejímu používání.

Je použitelná v jakékoliv organizaci, která chce dosáhnout efektivního využívání vody:

- Přístupem „snižovat, nahrazovat nebo opětovně využívat“
- Vytvořit, zavést a udržovat efektivní hospodaření s vodou
- Neustále zlepšovat efektivní hospodaření s vodou

Norma zahrnuje monitorování, měření, dokumentování, předkládání zpráv, praktiky navrhování a pořízování vybavení, systémů, procesů a výcviku pracovníků, které přispívají k managementu efektivního hospodaření s vodou.

ČSN EN 14614 *Kvalita vod – Návod pro hodnocení hydromorfologických charakteristik řek*

Tato norma je zaměřena na strukturální charakteristiky řek, na geomorfologické a hydrologické procesy a na kontinuitu řek. Poskytuje návod pro zaznamenávání charakteristik a procesů při charakterizaci a hodnocení hydromorfologie řek. Norma je založena na metodách vyvinutých, zkušenských a porovnaných v Evropě. Jejím hlavním cílem je zlepšit porovnatelnost hydromorfologických metod hodnocení, zpracování dat a interpretaci. Poskytuje obecná doporučení pro druhy ukazatelů, které mají být hodnoceny, a vhodné metody v rámci, který umožňuje flexibilní plánování programů prací, které jsou cenově dostupné.

ČSN 75 7737 *Kvalita vod – Stanovení původců cerkáriové dermatitidy ve vodním prostředí*

Tato norma platí pro stanovení přítomnosti původců cerkáriové dermatitidy ve vodním prostředí, zejména v přírodních nádržích využívaných ke koupání.

Technické výkresy

ČSN EN ISO 128-1 *Technická dokumentace produktu (TPD) – Obecná pravidla zobrazování – Část 1: Úvod a základní požadavky*

Norma poskytuje obecná pravidla pro zhotovení technických výkresů (2D a 3D) a také uvádí strukturu ostatních částí souboru ISO 128. Je použitelná pro technické kreslení v oblastech strojního inženýrství, stavitelství, architektury a lodního stavitelství. Dále pro technické výkresy zhotovené ručně i pomocí počítače.

Pojmy všech oborů a třídění

ČSN EN ISO 20387 (01 0107) *Biotechnologie – Biobanky – Obecné požadavky na biobanky*
Norma specifikuje obecné požadavky na kompetenci, nestrannost a konzistentní provoz biobank, včetně požadavků na kontrolu kvality tak, aby bylo zajištěno, že soubory biologického materiálu a dat budou mít odpovídající kvalitu. Norma je použitelná pro všechny organizace provozující biobanky, včetně biobank biologického materiálu z mnohobuněčných organismů (např. lidí, zvířat, hub a rostlin) a mikroorganismů pro výzkum a vývoj.

Strojní zařízení v potravinářském průmyslu

ČSN EN 1673 *Potravinářské stroje – Otočné stojanové pece – Bezpečnostní a hygienické požadavky*
Norma specifikuje bezpečnostní a hygienické požadavky na konstrukci a výrobu otočných stojanových pecí, které lze použít s jedním nebo více mobilními stojany. Pece jsou určeny pro profesionální použití v potravinářském průmyslu a obchodech (pekárny, pekařství atd.) pro vsázkové pečení potravin obsahujících mouku, vodu a další přísady a/nebo doplňky.

ČSN EN 1974 *Potravinářské stroje – Nářezové stroje – Bezpečnostní a hygienické požadavky*

Norma stanovuje bezpečnostní a hygienické požadavky na konstrukci a výrobu, instalaci, školení, používání, čištění a údržbu nářezových strojů, které jsou vybaveny motorem poháněným nožem o průměru větším než 150 mm a držákem výrobku. Tyto typy nářezových strojů jsou určeny pro použití v obchodech, restauracích, supermarketech, jídelnách atd. ke krájení potravin.

Svařování

ČSN EN ISO 9455-3 *Tavidla pro měkké pájení – Zkušební metody – Část 3: Stanovení kyselosti potenciometrickou a vizuální titrační metodou*

Norma specifikuje dvě metody pro stanovení čísla kyselosti pouze pro tavidla typů 1 a 2 podle ISO 9454-1. Metoda A je potenciometrická titrační metoda a je považována za referenční metodu. Metoda B je alternativní titrační metoda s vizuálně indikovaným bodem ekvivalence.

Mechanika

ČSN ISO 18434-2 *Monitorování stavu a diagnostika strojů – Termografie – Část 2: Interpretace a diagnostika obrazu*

Norma poskytuje specifické pokyny pro interpretaci infračervených termogramů jako součásti programu pro monitorování stavu a diagnostiku strojů. Dále jsou řešeny IR aplikace týkající se výkonu strojního zařízení. Norma uvádí pokyny pro stanovení kritérií pro posuzování závažnosti anomálií zjištěných IRT; navrhuje metody a požadavky na provádění termografie strojních systémů, včetně bezpečnostních opatření, a poskytuje informace o interpretaci obrazu, kritériích hodnocení a požadavcích na podávání zpráv.

Výtahy

ČSN P CEN/TS 115-4 *Bezpečnost pohyblivých schodů a pohyblivých chodníků – Část 4: Interpretace týkající se souboru norem EN 115 z července 2021*

Tato předběžná norma je souhrnem interpretací, vztahujících se k souboru norem EN 115. Shrnuje interpretace k EN 115-1:2008+A1:2010 a EN 115-1:2017. Interpretace k dalším normám souboru norem EN 115 budou doplněny, až budou

k dispozici. Cílem interpretací je zdokonalit porozumění článkům, na které se vztahují, a usnadnit tak jednotné chápání mezi výrobci, dodavateli výtahů, notifikovanými orgány, inspekčními orgány a národními úřady.

Brzdová soustava

ČSN EN 15328 *Železniční aplikace – Brzdění – Brzdové destičky*

Norma stanovuje požadavky na brzdové destičky pro kotoučové brzdy železničních vozidel. Definiuje požadavky a obecné programy zkoušek brzdových destiček na dynamometru. Norma nepokrývá povinné zkoušky ověření brzdných drah nad rámec zkoušek v laboratoři, na zkušebním stavu a za provozu. S cílem ohodnotit výkonnost brzdových destiček podle klasifikace norma udává pevné hodnoty parametrů jako kategorie definované v klasifikačním schématu. Normu nelze využít pro vozidla městské kolejové dopravy.

Poplachové a bezpečnostní systémy

ČSN EN IEC 60839-11-5 *Poplachové a elektronické bezpečnostní systémy – Část 11-5: Elektronické systémy kontroly vstupu – Komunikační protokol řízení přístupu (OSDP)*

Tato norma specifikuje komunikační protokol řízeného přístupu (OSDP) pro elektronické systémy kontroly vstupu. To zahrnuje nastavení komunikace, příkazy a odpovědi mezi ACU a periferními zařízeními. Dále zahrnuje mapování povinných a volitelných požadavků dle IEC 60839-11-1: 2013, jak je uvedeno v příloze F. Tento dokument se použije pouze na fyzické zabezpečení. Fyzické zabezpečení brání neoprávněnému personálu, útočníkům nebo náhodným vetřelcům ve fyzickém přístupu do budovy, místnosti atd.

Elektrická příslušenství

ČSN EN IEC 61058-2-4 ed. 2 *Spínače pro spotřebiče – Část 2-4: Zvláštní požadavky pro samostatně montované spínače*

Tato norma platí pro samostatně montované spínače pro spotřebiče (mechanické nebo elektronické) ovládané rukou, nohou nebo jinou lidskou činností, pro ovládání nebo řízení elektrických

spotřebičů a jiných zařízení pro domovní nebo podobné použití, se jmenovitým napětím do 480 V a jmenovitým proudem do 63 A. Tyto spínače jsou určeny k ovládání osobou, prostřednictvím ovládacího prvku nebo ovládním snímací jednotky. Ovládací prvek nebo snímací jednotka mohou tvořit nedílnou část spínače nebo mohou být umístěny odděleně, buď fyzicky, nebo elektricky, od snímače a mohou zahrnovat přenos signálu, například elektrického, optického, akustického nebo tepelného, mezi ovládacím prvkem nebo snímací jednotkou a spínačem. Spínače s přidavnými řídicími funkcemi ovládanými funkcí spínače jsou v rozsahu platnosti tohoto dokumentu. Tato norma také zahrnuje nepřímé ovládání spínače, když je činnost ovládacího prvku nebo snímací jednotky zajišťována dálkovým ovládním nebo částí spotřebiče nebo takovým zařízením, jako jsou dveře.

ČSN EN IEC 61058-2-5 ed. 3 *Spínače pro spotřebiče – Část 2-5: Zvláštní požadavky pro voliče*

Tato norma platí pro voliče (mechanické nebo elektronické) pro spotřebiče ovládané rukou, nohou nebo jinou lidskou činností, pro provozování nebo řízení elektrických spotřebičů a jiných zařízení pro domácnost nebo podobné účely se jmenovitým napětím do 480 V a jmenovitým proudem do 63 A. Tyto voliče jsou určeny pro ovládání osobou prostřednictvím ovládacího prvku nebo ovládním snímací jednotky. Ovládací prvek nebo snímací jednotka mohou být součástí spínače nebo mohou být umístěny odděleně, buď fyzicky, nebo elektricky, od spínače a mohou zahrnovat přenos signálu, například elektrického, optického, akustického nebo tepelného, mezi ovládacím prvkem nebo snímací jednotkou a spínačem.

ČSN EN IEC 60320-2-4 ed. 2 *Nástrčky a přívodky na spotřebiče pro domácnost a podobné všeobecné použití – Část 2-4: Nástrčky a přívodky závislé na hmotnosti spotřebičů*

Tato část IEC 60320 platí pro dvojpólové nástrčky a přívodky pouze na střídavý proud, s ochranným kontaktem nebo bez něho, na jmenovité napětí do 250 V a jmenovitý proud do 16 A, pro domácnost a podobné obecné účely, určené pro vestavění nebo integrování do elektrických spotřebičů nebo

jiných elektrických zařízení s konstrukcí složenou z více částí pro napájení při kmitočtu 50 Hz nebo 60 Hz, které jsou závislé na hmotnosti spotřebičů pro zajištění správného spojení. Tato norma rovněž platí pro nástrčky a přívodky s pomocnými kontakty dimenzované na střídavý proud, stejnosměrný proud nebo obojí s celkovým jmenovitým proudem do 16 A, a rovněž platí pro nástrčky a přívodky integrované nebo vestavěné ve spotřebičích.

ČSN EN IEC 60799 ed. 2 *Elektrická příslušenství – Odpojitelné přívodky a propojovací odpojitelné přívodky*

Tato norma stanovuje požadavky pro odpojitelné přívodky a pro propojovací odpojitelné přívodky pro domácnost a podobná zařízení obecného použití. Neplatí pro odpojitelné přívodky pro průmyslové použití (s vidlicemi a zásuvkami podle IEC 60309) ani pro prodlužovací přívodky.

ČSN EN IEC 62275 ed. 3 *Systémy vedení kabelů – Stahovací pásy na kabely pro elektrické instalace*

Toto novelizované vydání normy stanovuje požadavky na kovové, nekovové a kompozitní stahovací pásy na kabely a jejich přidružená upevňovací zařízení, používané pro vedení a podpěru systémů elektrického vedení v elektrických instalacích.

Elektrické přístroje ve zdravotnické praxi

ČSN EN IEC 60601-2-22 ed. 3 *Zdravotnické elektrické přístroje – Část 2-22: Zvláštní požadavky na základní bezpečnost a nezbytnou funkčnost chirurgických, kosmetických, terapeutických a diagnostických laserových přístrojů*

Předmětem této zvláštní normy je stanovení zvláštních požadavků na základní bezpečnost a nezbytnou funkčnost kojeneckých transportních inkubátorů, jak jsou definovány v 201.3.208, které minimalizují nebezpečí pro pacienta a obsluhu, a stanoví zkoušky, kterými lze shodu s těmito požadavky ověřit. Tato zvláštní norma specifikuje požadavky na bezpečnost kojeneckých transportních inkubátorů, avšak alternativní metody ověření shody se specifickou kapitolou prokazující rovnocennou bezpečnost, se nepovažují za nepoužitelné, jestliže výrobce prokázal v dokumentaci managementu rizika, že riziko představované nebezpečím je na

přijatelné úrovni v porovnání s přínosem léčby tímto přístrojem.

ČSN EN IEC 60601-2-20 ed. 3 *Zdravotnické elektrické přístroje – Část 2-20: Zvláštní požadavky na základní bezpečnost a nezbytnou funkčnost kojeneckých transportních inkubátorů*

Tato část mezinárodní normy IEC 60601 platí pro základní bezpečnost a nezbytnou funkčnost laserových přístrojů určených pro chirurgické, terapeutické, diagnostické, kosmetické nebo veterinární aplikace, určených pro použití na lidech nebo zvířatech, klasifikované jako laserová zařízení třídy 1C, kde zapouzdřený laser je třídy 3B nebo 4, nebo třídy 3B, nebo třídy 4. Lékařské elektrické zařízení nebo lékařský elektrický systém, který obsahuje lasery jako zdroje energie, která je přenášena k pacientovi nebo zvířeti, a kde jsou lasery specifikovány, jak je uvedeno výše, jsou v této normě považovány za „laserová zařízení“.

Elektromagnetická kompatibilita

ČSN EN IEC 61000-6-3 ed. 3 *Elektromagnetická kompatibilita (EMC) – Část 6-3: Kmenové normy – Norma pro emise pro zařízení v obytném prostředí*

Tato kmenová norma EMC pro emise je použitelná pouze, jestliže není vydána odpovídající norma výrobku EMC pro emise nebo norma skupiny výrobků EMC pro emise. Tato norma se použije pro elektrické a elektronické zařízení určené pro použití v prostředích obytných (viz 3.1.14). Tato norma se také použije na elektrické a elektronické zařízení určené pro použití v ostatních prostředích, která nespádají do rozsahu platnosti ČSN EN IEC 61000-6-8 nebo ČSN EN IEC 61000-6-4. Záměrem je, že všechna zařízení používaná v prostředí obytném, obchodním a lehkého průmyslu jsou pokryta ČSN EN IEC 61000-6-3 ed. 3 nebo ČSN EN IEC 61000-6-8. Jestliže je zde jakákoliv pochybnost, použijí se požadavky ČSN EN IEC 61000-6-3 ed. 3. Požadavky na emise šířené vedením a vyzařované emise v kmitočtovém rozsahu až do 400 GHz jsou považovány za zásadní a byly vybrány, aby poskytl dostatečnou ochranu rádiového příjmu v definovaném elektromagnetickém prostředí. Pro účely zkoušení nebyly zařazeny všechny rušivé jevy, ale jen, ty, které jsou

považovány za závažné pro zařízení určené k provozu v prostředích zahrnutých do tohoto dokumentu. Požadavky na emise v tomto dokumentu nejsou určeny k použití na záměrné vysílání a jeho harmonické z rádiového vysílače, jak je definován ITU.

ČSN EN IEC 61000-4-3 ed. 4 *Elektromagnetická kompatibilita (EMC) – Část 4-3: Zkušební a měřicí technika – Vyzařované vysokofrekvenční elektromagnetické pole – Zkouška odolnosti*

Tato část souboru norem se týká požadavků na odolnost elektrických a elektronických zařízení proti vyzařované elektromagnetické energii. Ustanovuje zkušební úroveň a požadované zkušební postupy. Předmětem této normy je vytvoření obecného doporučení pro vyhodnocování odolnosti elektrického a elektronického zařízení vystaveného působení vysokofrekvenčních elektromagnetických polí. Zkušební metoda dokumentovaná v této části IEC 61000 popisuje konzistentní metodu posouzení odolnosti zařízení nebo systému proti RF elektromagnetickým polím z RF zdrojů, které nejsou v těsné blízkosti EUT. Zkušební prostředí je specifikováno v kapitole 6. Zvláštní pozornost je věnována ochraně proti vysokofrekvenčním emisím z digitálních radiotelefonů a jiných RF emitujících přístrojů. Tato norma je nezávislou zkušební metodou. Jiné zkušební metody se nemohou použít jako náhrady k prohlášení shody s touto normou.

Elektrotechnika v dopravě

ČSN EN 50546 *Drážní zařízení – Drážní vozidla – Trojfázové ostrovní (externí) napájecí soustavy pro kolejová vozidla a jejich konektory*

Tato norma stanovuje požadavky na ostrovní napájecí soustavu pro pomocná zařízení a předtápění a související vzájemně propojitelné páry konek-

torů. Dále stanovuje charakteristiky konektorů za účelem dosažení interoperability na rozhraní drážní vozidlo / ostrovní napájecí soustava.

Stavebnictví

ČSN 49 2120 *Dřevěné podlahy – Požadavky na montáž a posuzování*

Tato norma platí pro montáž a posuzování dřevěných nášlapných vrstev podlah (dále jen podlah) do interiérů z vybraných podlahovin.

ČSN 91 0220 *Nábytek sedací a lehací – Bezpečnost, provedení a zkušební metody*

Tato norma stanovuje požadavky na bezpečnost, provedení a zkoušení matrací, čalouněného lehacího a sedacího nábytku. Norma se nevztahuje na zkoušení dětských matrací pro postýlky a kolébky, pro které je samostatná norma.

Příloha A (normativní) zahrnuje hodnocení čalounění a matrací. Příloha B (informativní) zahrnuje doporučený postup pro měření ztráty výšky použitého čalounění a matrací.

ČSN 73 6129 *Stavba vozovek – Postřiky a nátěry*

Tato norma stanovuje požadavky na postřiky a membrány na pozemních komunikacích, dopravních a jiných plochách a dále obsahuje doplňující ustanovení pro provádění a zkoušení nátěrů, postřiků a membrán.

ČSN EN 12504-1 *Zkoušení betonu v konstrukcích – Část 1: Vývrtý – Odběr, vyšetření a zkoušení v tlaku*

Tento dokument uvádí metodu pro odběr vývrtů ze ztvrdlého betonu, jejich vyšetření, úpravu pro zkoušení a stanovení pevnosti v tlaku. Tento dokument neuvádí návod pro rozhodnutí k vyjímání vývrtů ze ztvrdlého betonu ani pro místa odběru. Tento dokument neuvádí postupy pro hodnocení výsledků pevnosti vývrtů. Pro vyhodnocení pevnosti v tlaku betonu v konstrukci a v prefabrikovaných betonových dílcích je možné použít EN 13791.

TNK 106 Management životního prostředí

TNK byla založena v roce 1995.

Oblast působnosti:

Normalizace v oblasti systémů environmentálního managementu a nástrojů na podporu udržitelného rozvoje. Oblast působnosti nezahrnuje zkušební metody pro znečišťující látky, stanovení mezních hodnot a úrovně environmentální výkonnosti a normalizaci produktů.

Do oblasti působnosti TNK 106 spadají tyto mezinárodní technické komise a subkomise:

ISO/TC 207 *Environmentální management*

- ISO/TC 207/SC 1 *Systémy environmentálního managementu*
- ISO/TC 207/SC 2 *Environmentální audit a související environmentální šetření*
- ISO/TC 207/SC 3 *Environmentální značení*
- ISO/TC 207/SC 4 *Hodnocení environmentální výkonnosti*
- ISO/TC 207/SC 5 *Posuzování životního cyklu*
- ISO/TC 207/SC 7 *Skleníkové plyny – management a související činnosti*

a evropská technická komise CEN/SS S26 *Environmentální management*

Z připravovaných dokumentů vybíráme:

ČSN ISO 14009 (01 0909) *Systémy environmentálního managementu – Směrnice pro začlenění materiálového oběhu do návrhu a vývoje*

ČSN EN ISO 14031 (01 0931) *Environmentální management – Hodnocení environmentální výkonnosti – Směrnice*

TNI CWA 17675 (01 0960) *Mapování povinných a dobrovolných rámců pro řízení uhlíkového hospodářství v EU*

Produkty z biologického materiálu

Co je „biomasa“ a „produkt z biologického materiálu“

Biomasa (angl. termín „biomass“) je biologický materiál vyjma geologického nebo fosilního původu. Produkt z biologického materiálu (angl. termín „bio-based product“) je produkt, který je zcela nebo částečně vyroben z biomasy, která může procházet fyzikální, chemickou nebo biologickou úpravou. Produkty z biologického materiálu mohou být materiály, meziprodukty, polotovary nebo konečné produkty. Lidstvo je využívá od nepaměti; za všechny jmenujme alespoň dřevo, pryskyřici, bavlnu nebo papír. V současnosti se snaha zaměřuje na vývoj a využití nových produktů z biologického materiálu s ohledem na:

- Emise oxidu uhličitého a jeho vliv na změny klimatu
- Vyčerpání fosilních zdrojů uhlíku
- Přechod k udržitelným produktům / obnovitelným produktům / produktům z biologického materiálu

Do vývoje nových udržitelných výrobků investuje řada malých i velkých, národních i nadnárodních společností.

Je důležité si uvědomit, že obsah biologického materiálu v produktu neposkytuje informace o environmentálním dopadu ani o udržitelnosti, tj. ne každý produkt z biologického materiálu je biologicky odbouratelný (např. bioplasty mohou být vyrobeny z biologického materiálu, ale nemusí být nutně biologicky odbouratelné). Tyto aspekty se hodnotí pomocí „posuzování životního cyklu“ (*Life Cycle Assessment, LCA*) a kritérií udržitelnosti.

CEN/TC 411

Produkty z biologického materiálu

S vědomím potřeby společných norem týkajících se produktů z biologického materiálu, požádala Evropská komise v roce 2011 Evropský výbor pro normalizaci (CEN) o vypracování norem se zaměřením na jiné produkty z biologického materiálu, než jsou potraviny, krmiva a biomasa pro energetické využití. Na základě mandátu M/492 vypracovala technická komise CEN/TC 411 obecně horizontální normy pro klasifikaci a návody, např. pro prohlášení o produktu, a zkušební metody. Do současnosti vypracovala CEN/TC 411 již třináct dokumentů a na jednom dalším pracuje.

Dokumenty poskytují společný základ pro tyto aspekty:

- Obecná terminologie
- Biorozpouštědla
- Stanovení obsahu biologického materiálu
- Posuzování životního cyklu (LCA; Life Cycle Assessment) a aspekty udržitelnosti
- Certifikace a nástroje pro prohlášení

Dokumenty komise CEN/TC 411

Do soustavy ČSN byly překladem převzaty čtyři horizontální normy (třídící znak 65 98xx):

ČSN EN 16575 *Produkty z biologického materiálu – Slovník*. Norma obsahuje přehledný slovník termínů a jejich definic; byla připravena s cílem pokrýt průřezové definice pro produkty z biologického materiálu.

ČSN EN 16751 *Produkty z biologického materiálu – Kritéria udržitelnosti*. Norma byla vypracována s cílem identifikovat aspekty udržitelnosti, které se týkají všech produktů z biologického materiálu. Pokrývá všechny tři pilíře udržitelnosti: environmentální (ochrana klimatu, vody nebo půdy, biodiverzita aj.), sociální (pracovní práva, místní rozvoj aj.) a ekonomický (ekonomická udržitelnost). Součástí normy je přehledný vzor šablony (vhodný pro komunikaci B2B) a návod pro poskytnutí souhrnných informací o aspektech udržitelnosti.

ČSN EN 16848 *Produkty z biologického materiálu – Požadavky na komunikaci o charakteristikách produktů mezi obchodními společnostmi s použitím datového listu*. Cílem normy je harmonizovat používání tvrzení, která jsou důležitá pro popis vlastností produktů z biologického materiálu při komunikaci mezi obchodními společnostmi (B2B), aby byla komunikace transparentní a bezchybná. To znamená poskytnout strukturu pro podávání zpráv a stanovit kritéria pro používání prohlášení o různých charakteristikách produktů z biologického materiálu. Norma dále specifikuje šablonu pro datový list určený pro komunikaci mezi obchodními společnostmi o charakteristikách produktů z biologického materiálu, včetně možnosti jejich využití a likvidace.

ČSN EN 16935 *Produkty z biologického materiálu – Požadavky na komunikaci mezi obchodní společností a spotřebitelem a tvrzení*. Cílem normy je harmonizovat používání tvrzení, která jsou důležitá

pro popis vlastností produktů z biologického materiálu při komunikaci mezi obchodní společností a spotřebitelem (B2C), aby byla komunikace důvěryhodná, transparentní a nezavádějící. Norma je určena organizacím, které umísťují produkty z biologického materiálu na trh a chtějí informovat spotřebitele o specifických charakteristikách těchto produktů. Norma obsahuje příklady, jak lze tyto informace zobrazit na produktu.

Ostatní normy CEN/TC 411 byly schváleny k přímému používání oznámením ve Věstníku ÚNMZ:

ČSN EN 16785-1 *Produkty z biologického materiálu – Obsah biologického materiálu – Část 1: Stanovení obsahu biologického materiálu pomocí radiouhlíkové analýzy a elementární analýzy*

ČSN EN 16785-2 *Produkty z biologického materiálu – Obsah biologického materiálu – Část 2: Stanovení obsahu biologického materiálu pomocí metody materiálové bilance*

ČSN EN 16640 *Produkty z biologického materiálu – Obsah uhlíku z biologického materiálu – Stanovení obsahu uhlíku z biologického materiálu radiouhlíkovou metodou*

ČSN EN 17351 *Produkty z biologického materiálu – Stanovení obsahu kyslíku elementárním analyzátozem*

ČSN EN 16760 *Produkty z biologického materiálu – Posuzování životního cyklu*

ČSN EN 16766 *Rozpouštědla z biologického materiálu – Požadavky a zkušební metody*

S cílem doplnit informace a zpřístupnit zainteresovaným stranám ucelený přehled o problematice produktů z biologického materiálu, byly v anglickém jazyce zavedeny i technické zprávy CEN/TR.

TNI CEN/TR 16721 *Produkty z biologického materiálu – Přehled metod pro určení obsahu biologického materiálu*

TNI CEN/TR 16957 *Produkty z biologického materiálu – Směrnice pro inventarizaci životního cyklu na konci životnosti*

TNI CEN/TR 17341 *Produkty z biologického materiálu – Příklady podávání zpráv o kritériích udržitelnosti*

V současné době probíhají práce na přípravě technické zprávy **CEN/TR 17674** *Bio-based products – Use of stable isotope ratios of Carbon, Hydrogen, Oxygen and Nitrogen as tools for verification of the origin of bio-based feedstock and characteristics of production processes – overview of relevant existing applications*, která poskytne přehled dostupných metod pro analýzu izotopových poměrů uhlíku, vodíku, kyslíku a dusíku. To může být využito při určování původu výchozích surovin pro produkty z biologického materiálu.

Stanovení obsahu biomasy

Množství obsahu biomasy se dokazuje stanovením nestabilního radioaktivního izotopu uhlíku ¹⁴C. Množství obsahu uhlíku pocházejícího z biologického materiálu je přímo úměrné obsahu izotopu uhlíku ¹⁴C. Tento nestabilní izotop se tvoří působením kosmického záření a je přijímán žijícími organismy. Po odumření organismu se zastaví příjem ¹⁴C a již obsažený se rozpadá podle zákona radioaktivního rozpadu s poločasem rozpadu 5730 let. „Současná biomasa“ tedy obsahuje izotop ¹⁴C na rozdíl od fosilních zdrojů. Možné metody stanovení izotopu ¹⁴C jsou uvedeny v ČSN EN 16640.

Certifikace a ověřování

Pro certifikaci produktu z hlediska obsahu biologického materiálu je nezbytné tvrzení výrobce o původu suroviny a dále analýzy podle ČSN EN 16640 pro stanovení radioaktivního uhlíku a ČSN EN 17351 pro stanovení obsahu kyslíku. Výsledky jsou pak vyhodnoceny postupem podle ČSN EN 16785-1 pro stanovení obsahu biologického materiálu v produktu. Na základě splnění požadavků této normy pak může produkt obdržet certifikaci.

Webinář CEN-CENELEC „Boosting the bio-based products market through standardization“

V loňském roce pořádal CEN-CENELEC zajímavý webinář, jehož záznam je volně dostupný na adrese: www.youtube.com/watch?v=vLu6N9OI5fQ. Můžete zhlédnout prezentaci týkající se inovací obchodu nebo chemického průmyslu (např. názornou ukázkou klasifikace bio-ethyl-acetátu podle

obsahu složky biologického původu pomocí EN 16766). Dále je představen švédský projekt, jehož hlavní vizí je přechod na bioekonomiku do roku 2050. Projekt se opírá o horizontální normy CEN/TC 411 (jmenovitě EN 16751 a EN 16760). Na závěr je podrobně vysvětlena potřeba stanovení obsahu uhlíku pocházejícího z biologického materiálu z různých aspektů (předpoklady, důvody a způsob stanovení, shrnutí vhodných norem a certifikace).

Závěr

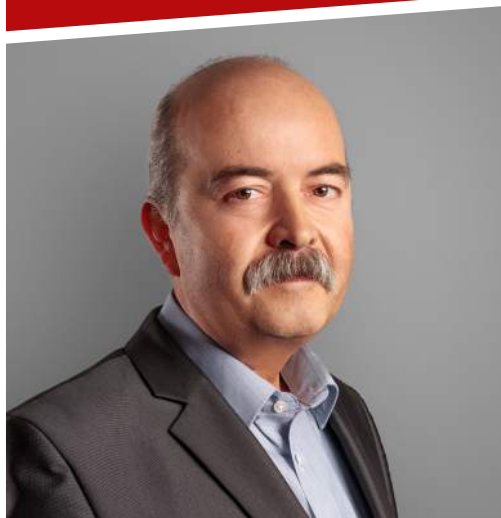
V současnosti je nezbytné hledat cesty, které vedou k udržitelnému hospodářství. Jednou z nich je používání osvědčených a vývoj nových produktů z biologického materiálu. S tím souvisí vývoj metod pro stanovení a ověření obsahu biologického materiálu za účelem certifikace. Aby celý proces fungoval, musí být vymezen jasnými pravidly. Pro tento účel byly vypracovány horizontální normy CEN/TC 411.

Technická komise také spolupracuje s dalšími komisemi, které vypracovávají normy pro konkrétní produkty; jsou to např. CEN/TC 19/WG 33 *Biomaziva*, CEN/TC 249/WG 17 *Biopolymery* a CEN/TC 276 *Povrchově aktivní látky*, která vypracovává normy na základě mandátu M/491 *Tenzidy z biologického materiálu a biorozpouštědla*.

Ing. Kateřina Hejtmánková
Oddělení chemie a životního prostředí
Česká agentura pro standardizaci

Aktuality

Ing. Alexander Šafařík-Pštrosz

Místopředseda Správní rady České agentury pro standardizaci, s.p.o., Ing. Alexander Šafařík-Pštrosz, ředitel Technického a zkušebního ústavu stavebního Praha, s.p., který ve Správní radě zastupuje EUROLAB-CZ (sdružení českých zkušeben, laboratoří, certifikačních a inspekčních orgánů, jehož členy jsou Asociace akreditovaných a autorizovaných organizací, Sdružení českých zkušeben a laboratoří a Svaz zkušeben pro výstavbu - blíže viz web EUROLAB-CZ), člen Řídícího výboru EUROLAB a.s. za EUROLAB-CZ, byl 27.4.2021 na Valném shromáždění EUROLAB a.s. zvolen viceprezidentem této evropské asociace.

Ohlédnutí za konferencí SPS

Svaz podnikatelů ve stavebnictví a SEKURKON s.r.o. pořádali dne 25. května 2021 online konferenci **Pilotní projekty BIM v resortu Ministerstva dopravy ČR a získané zkušenosti**.

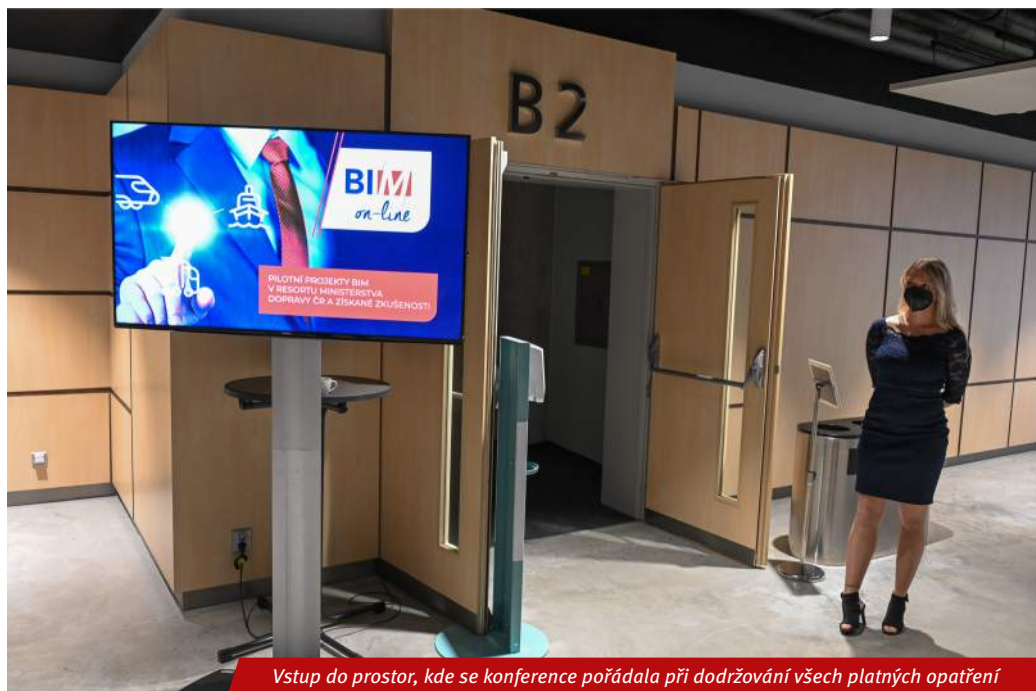
Do panelu přednášejících a diskutujících v TV studiu O2 Universum zasedla Ing. Lenka Hlubečková, náměstkyně ministra dopravy, MD ČR. Konference se rovněž zúčastnil ředitel Státního fondu dopravní infrastruktury Ing. Zbyněk Hořelica, generální ředitel Ředitelství silnic a dálnic ČR Ing. Radek Mátl, generální ředitel Správy železnic Ing. Stanislav Vitásek, ředitel Ředitelství vodních cest ČR Ing. Lubomír Fojtů a zástupci soukromého dodavatelského sektoru.

Diskuzi, jejíž náplní bylo shrnutí zkušeností z pilotních projektů a seznámení se stavem přípravy pilotních projektů BIM v investorských organizacích resortu dopravy, moderovala Daniela Písařovicová. Dopolední program byl rozdělen do čtyř bloků, otázky a podněty vzešlé z panelových diskuzí

v rámci odborných bloků se projednaly v tzv. bloku „politickém“, za účasti vedení resortu dopravy, SFDI, investorských organizací a partnery jim v diskusi byli zástupci soukromého sektoru z oblasti projektových kanceláří.

„Mohu konstatovat, že konference naplnila svůj účel i očekávání účastníků. Potvrdila tezi, kterou Svaz podnikatelů ve stavebnictví dlouhodobě hájí a to, že celý obor stavebnictví je o spolupráci, nikoli o soupeření“ uvádí Ing. Jiří Nouza, prezident Svazu podnikatelů ve stavebnictví.

Vstup do prostor, kde se konference pořádala při dodržování všech platných opatření

Zástupci soukromého a státního sektoru při diskuzi v jednom z odborných bloků konference

Ředitelé státních investičních organizací a SFDI v závěrečném bloku konference

Náměstkyně MD Ing. Lenka Hlubučková a prezident SPS Ing. Jiří Nouza

Diskuse v odborném bloku

Živě se diskutovalo i v kuloárových prostorách konference

OKYSLIČTE EKONOMIKU VZHŮRU K CIRKULÁRNÍ EKONOMICE

Lineární ekonomika znamená

BRÁT

přebytek nerostného
bohatství

VYRÁBĚT

spotřeba a vytváření
odpadu nyní, úklid později

**PRODUKOVAT
ODPAD**

neomezená kapacita
pro ukládání odpadu

CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA ZNAMENÁ

CO MŮŽEME UDĚLAT?

nekupuj víc, než potřebuješ

kupuj místní výrobky

odmítněj balení a věci na jedno použití

Kupuj výrobky, které dlouho vydrží, dají se opravit a znovu použít.

CO MŮŽE UDĚLAT VEŘEJNÝ A SOUKROMÝ SEKTOR?

Znovu použít,
opravit, recyklovat, obnovit

Zajímat se o udržitelné
výrobky a kupovat je

Vyvíjet inovativní výrobky
s malou uhlíkovou stopou
a chytrým designem

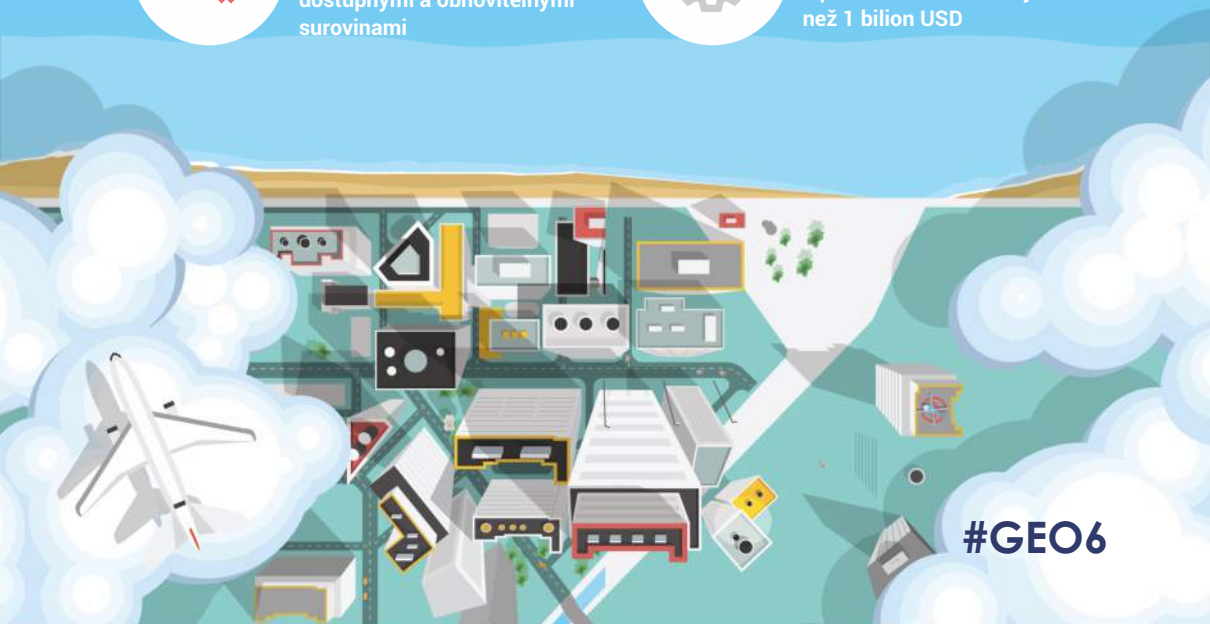
Snížit poptávku po surovinách
zvýšením účinnosti použitím
surovin v dodavatelském řetězci

Nahradit fosilní,
vzácné a neudržitelné
suroviny udržitelnými,
dostupnými a obnovitelnými
surovinami

Přechod na cirkulární ekonomiku
vytvoří 100 000 pracovních míst
a přinese do ekonomiky více
než 1 bilion USD

GLOBAL ENVIRONMENT OUTLOOK

HEALTHY
PLANET
HEALTHY
PEOPLE

United Nations
Environment Programme

Ochrana životního prostředí

Legislativa v odpadovém hospodářství

Jednou z hlavních současných politik jak na evropské tak národní úrovni je zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí a zdraví lidí a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů předcházením vzniku odpadů a nakládáním s nimi za současné sociální únosnosti a ekonomické přijatelnosti tak. Aby odpad se stal co v nejvyšší míře surovinovou základnou pro výrobu nových výrobků je předmětem oběhového hospodářství. K postupnému naplňování tohoto strategického cíle musí být vytvořen v první řadě, legislativní základ.

Od ledna letošního roku nabylo účinnosti několik zákonů týkající se odpadů, do nichž byly implementovány všechny cíle evropské legislativy. Jsou jimi zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, zákon č. 543/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů

Následovat by mělo celkem šest prováděcích předpisů. Aktuálně jsou vydány pouze dva, a to – vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů) a vy-

hláška č. 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech. V průběhu července by měla být přijata neočekávanější vyhláška o podrobnostech nakládání s odpady. Dále budou následovat vyhlášky o kritériích, při jejichž splnění je asfaltová směs vedlejším produktem nebo přestává být odpadem, o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností a vyhláška o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností.

Dalším chystaným legislativním opatřením dotýkajícím se problematiky odpadů je návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí, u kterého se předpokládá jeho projednání a přijetí v průběhu letošního července. Cílem návrhu zákona je především transpozice ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí do českého právního řádu. Návrh zákona má zakazovat uvádět na trh vydefinované plastové výrobky na jedno použití (např. jednorázové plastové nádoby a příbory, kelímky z polystyrenu, tyčinky na čištění uší apod.).

Zlepšení recyklace komunálního odpadu

Jedním z hlavních cílů nového zákona o odpadech je zlepšení recyklace komunálního odpadu, to znamená odstranit z odpadu, který putuje na skládku či k energetickému využití, recyklovatelné složky (sklo, papír, plast, kovy atd.), a umožnit tak jejich recyklaci. Konkrétně se jedná o zvýšení úrovně přípravy k opětovnému použití a úrovně recyklace nejméně na 55 % celkové hmotnosti komunálních odpadů do roku 2025, na 60 % do roku 2030 a na 65 % do roku 2035. Cílem citovaného zákona je tedy také omezit spalování komunálních odpadů. Od roku 2035 bude možné energeticky využívat nejvýše 25 % z celkové hmotnosti komunálních odpadů.

Další cíl nového zákona o odpadech se týká skládkování komunálních odpadů. Stanovuje, že od roku 2035 nebude možné skládkovat více než 10 % celkové hmotnosti komunálních odpadů. Citovaný zákon také obecně zakazuje ukládat na skládky využitelný odpad, a to od 1. ledna 2030. Konkrétně jsou to odpady, jejichž výhřevnost v sušině je vyšší než 6,5 MJ/kg, odpady, které překračují limitní hodnotu parametru biologické stability AT4 stanovenou v příloze č. 10 tohoto zákona nebo které je za stávajícího stavu vědeckého a technického pokroku možné účelně recyklovat.

Počítá se také s postupným navyšováním poplatku za skládkování využitelného odpadu z dnešních 500 Kč za tunu až na 1850 Kč za tunu v roce 2029, resp. 2030 a dále. V praxi to bude pravděpodobně pro běžného občana znamenat většinou změnu tzv. skládkovacího poplatku, který se bude odvíjet od hospodaření obce s odpady. Obce mohou využívat tzv. systém PAYT (z angl. Pay As You Throw) fungující na principu „plať tolik, kolik odpadu vyhodíš“.

Metodické pokyny MŽP

Ministerstvo životního prostředí vydalo k novému zákonu o odpadech několik metodických pokynů pro původce odpadu, provozovatele zařízení a obce. Ty upravují způsob plnění povinností do doby vydání potřebných prováděcích vyhlášek a stanovují přechodná opatření. Je to např. Metodický pokyn k některým povinnostem původců odpadů a provozovatelů zařízení určených k nakládání s odpady a při nakládání s některými odpady.

Nejdůležitější povinnosti původců odpadů a některé zásadní změny

Smlouva před vznikem odpadů:

V případě komunálního odpadu a v případě stavebního a demoličního odpadu, musí mít původce jejich předání do odpadového zařízení v odpovídajícím množství zajištěno písemnou smlouvou před jejich vznikem. V případě stavebních a demoličních odpadů je požadováno uzavření smlouvy před zahájením činnosti, která povede k jejich vzniku.

Dohoda o vlastnictví odpadu:

Nový zákon umožňuje uzavřít dohodu více původců odpadů, při jejichž činnosti vzniká odpad, aby smluvně stanovili jednoho původce všech společně produkováných odpadů. Tento postup je vhodný pro stavby, kde například generální dodavatel stavebních prací může působit jako původce všech odpadů z dané stavby, včetně odpadů vznikajících při činnosti subdodavatelů.

Vedlejší produkt:

Za vedlejší produkt (dříve označován jako „vedlejší produkt výroby“) je považována movitá věc, vzniklá při výrobě, která nebyla cílem výroby, pokud: vzniká jako nedílná součást výroby, její další využití je zajištěno, její další využití je možné bez dalšího zpracování způsobem jiným, než je běžná výrobní praxe, a její další využití je v souladu s jinými právními předpisy nebo přímo použitelnými předpisy EU a současně jsou splněna kritéria pro jednotlivé materiály pro posouzení splnění předchozích podmínek. Doposud byl tzv. režim vedlejšího produktu pro podniky často administrativně náročný a postup uplatnění nejistý. Jednotlivé podmínky uplatnění ale budou stanoveny až daným prováděcím předpisem.

Stavební a demoliční odpady:

Původce odpadu má při odstraňování stavby, provádění stavby nebo údržbě stavby povinnost soustřeďovat recyklovatelné a opětovně použitelné odpady odděleně. Tuto problematiku bude upravovat prováděcí vyhláška (např. jaké všechny materiály musí být soustřeďovány odděleně). Podle Metodického pokynu bude do účinnosti vyhlášky zákonná povinnost splněna, pokud původce zamezí mísení vybouraných recyklovatelných a opětovně použitelných odpadů s jinými odpady, a zejména s nebezpečnými odpady a látkami.

Nakládání s nebezpečnými odpady:

Pro nakládání s nebezpečnými odpady již není nutný souhlas krajského úřadu. U původce odpadu musí být nebezpečný odpad shromažďován (soustřeďován v místě jeho vzniku) odděleně podle druhů. Uložení odpadu v místě shromažďování nesmí přesáhnout jeden rok.

Shromažďování odpadu: Zákon nově umožňuje v případě vzniku ostatního odpadu mimo provozovnu (např. v bytech fyzických osob, na pobočkách atp.) převést jej na svoji (vhodnou) provozovnu v množství max. 20 tun (naráz). Takto soustředěný odpad smí být na provozovně maximálně jeden rok. Nově bude postižitelné znehodnocení soustřeďovaného odpadu k dalšímu využití (typicky např. když naprší do kontejneru s papírem).

Sklad odpadů:

Sklad odpadů (ostatních i nebezpečných) je zařízením pro skladování odpadu. Sklad se může nacházet pouze na pozemku, určeném územním rozhodnutím nebo územním souhlasem, či ve

stavbě, kolaudované k takovému účelu. Provozovatel skladu má povinnost podat žádost o nový souhlas v rozsahu požadavků nové prováděcí vyhlášky do 30. června 2021 na příslušný krajský úřad. Pokud by se jednalo o sklad výhradně ostatních odpadů s maximální okamžitou kapacitou do max. 100 tun odpadů, lze takový sklad provozovat bez povolení krajského úřadu. Jednotlivým skladům budou krajskými úřady přidělena počátkem roku 2022 identifikační čísla skladů, která se použijí pro hlášení podávaná v roce 2022 za rok 2021.

Evidence odpadů:

Nově se v roce 2022 hlášení za rok 2021 bude podávat až k 28. únoru 2022 a limit pro ohlašování nebezpečných odpadů je zvýšen (pro hlášení za rok 2021 a následující) na 600 kg. Do tohoto limitu tedy není nutné hlášení podávat (pokud původce odpadů nepřekročí limit 100 tun ostatních odpadů, který se nezměnil).

Zapojení do obecního systému:

Původcům odpadů (právnícké osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání) je nově umožněno uzavřít s obcí smlouvu o zapojení do obecního systému nakládání s komunálními odpady. Současně zákon osvobozuje původce těchto odpadů od vedení průběžné evidence těch odpadů, které předala do obecního systému (jedná-li se o veškerý produkovaný odpad daného druhu na dané provozovně).

Zajištění třídění KO:

Původce odpadu, který umožňuje ve své provozovně nepodnikajícím fyzickým osobám odkládání komunálního odpadu vzniklého v rámci provozovny, musí zajistit místa pro oddělené soustřeďování odpadu, a to alespoň pro odpady papíru, plastů, skla, kovů a biologický odpad.

Obchodník s odpady:

Nově zákon upravuje institut obchodníka s odpady. Obchodník s odpady je oprávněn odpad převzít (i když sám neprovozuje zařízení pro nakládání s odpady), přepravovat jej a obchodovat s ním. Prevzít odpad nesmí od nepodnikající fyzické osoby. Obchodník musí mít pro svoji činnost povolení krajského úřadu a musí za přijatý odpad poskytnout úplatu osobě, která mu odpad předala. Obchodník vystupuje v evidenci odpadů jako partner.

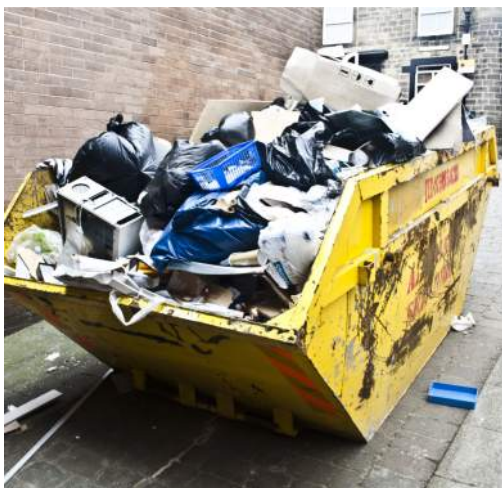
Nový zákon o odpadech se také zabývá např. kompostováním jako způsobem předcházení vzniku odpadů, problematikou kalů, odpadem ze zdravotní a veterinární péče, povinnostmi provozovatelů lékáren a také samozřejmě plány odpadového hospodářství.

Novela zákona o obalech

Novelizovaný zákon o obalech posiluje sběrnou síť na tříděné odpady, kterou budou muset zajistit výrobci či prodejci obalů (barevné kontejnery v obcích nebo sběrná nádoby u domácností). Zákon o obalech veznění jeho poslední novely dále stanovuje, že sběrná místa musí být dostupná v 90 % obcí. Další snahou MŽP je podpora ekologičtějších forem balení produktů – obalové společnosti by se měly zaměřovat na finanční zvýhodnění dobře recyklovatelných obalů.

Nově také musí být vedena evidence odpadů z obalů od původce odpadu až po jeho využití nebo po výstup z třídícího zařízení, pokud je tento výstup dodáván do procesu využití bez významných ztrát. V případě energetického využití nebo biologického rozkladu je vedena evidence až po zařízení určené pro nakládání s odpady, kde k tomuto došlo.

Podstatná část změn v zákoně o obalech provedená jeho poslední novelou je věnována podmínkám činnosti autorizované obalové společnosti, podmínkám zajišťování sdruženého plnění a procesu autorizace.

Zákon o výrobcích s ukončenou životností

Od 1.ledna 2021 nabyl účinnosti rovněž i zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, resp. jeho převážná část, neboť tento zákon má dělenou účinnost (tento zákon totiž sice nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021, avšak s výjimkou ustanovení § 69 odst. 2 písm. c), které nabývá účinnosti dnem 1. července 2023). Tento zákon upravuje práva i povinnosti osob při nakládání s vybranými výrobky po dobu jejich životního cyklu. To znamená od jejich uvedení na trh až po jejich zpracování poté, kdy se staly odpadem.

Vybranými výrobky jsou:

- a) elektrická a elektronická zařízení (elektrozařízení)
- b) baterie a akumulátory
- c) pneumatiky
- d) vozidla

Citovaný zákon řeší rozšířenou odpovědnost výrobce a stanovuje mu ve vztahu k výše uvedeným výrobkům povinnost zajistit ekologické nakládání s těmito výrobky na konci jejich životnosti. Za výrobce jsou dle jednotlivých komodit považovány zpravidla osoby, které výrobek vyrobí nebo uvedou na trh v ČR.

Cílem je motivovat výrobce k návrhu a produkci takových výrobků, při jejichž výrobě se použije co nejvíce recyklovatelných materiálů, vzniká co nejméně odpadu, byla umožněna jejich oprava, snadná demontáž a recyklace (tzv. ekodesign). Dalšími cíli je mimo jiné zajištění souladu s předpisy EU, zajištění systému zpětného odběru nebo sběru výrobků odděleně tak, aby jejich likvidace nebyla v rámci smíšeného komunálního odpadu, zlepšování dostupnosti sběrných míst, a v neposlední řadě i nepřenašeni povinností a odpovědnosti za rizika z výrobce na stát a obce.

Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností má ve vztahu k zákonu o odpadech postavení zvláštní právní normy, a použije se tedy přednostně. Zákon o odpadech se jako obecný právní předpis použije až ve fázi nakládání s výrobky s ukončenou životností od okamžiku jejich předání osobě oprávněné k jejich zpracování nebo k přes-

hraniční přepravě, nejsou-li stanoveny zvláštní požadavky na zpracování či přepravu těchto výrobků v zákoně o výrobcích s ukončenou životností.

Výrobce může svoje povinnosti tohoto zákona plnit samostatně (např. vlastní sběrná síť) nebo v rámci kolektivního systému. V tomto případě oprávněná právnická osoba zajišťuje kolektivní (sdružené) plnění povinností pro více výrobců společně. Odpovědnost výrobce je nepřenositelná a s účastí v kolektivním systému nezaniká.

Ministerstvo životního prostředí vede seznam výrobců vybraných výrobků dle tohoto zákona, veřejně přístupná je i evidence rozhodnutí o oprávnění k provozování kolektivních systémů, zajišťujících plnění povinností zpětného odběru, včetně přehledu sběrných míst.

Nejnámějšími výrobky s ukončenou životností je pro všechny elektroodpad, proto uvedu ještě pár novinek zákona vztahujících se právě k němu.

V současné době je v připomínkovém řízení vyhláška o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností. Tato vyhláška bude upravovat podrobnosti nakládání s výrobky s ukončenou životností, pokud jde o odpadní elektrozařízení, odpadní baterie nebo akumulátory a odpadní pneumatiky.

Citovaný zákon dále stanovuje povinné cíle sběru a recyklace pro ty skupiny elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem (např. zářivky, televizory a lednice). Důležitější změnou je i povinnost stanovit stejnou cenu za sběr a recyklaci stejného typu elektrozařízení pro všechny výrobce zařazené v jednom konkrétním kolektivním systému. Všichni výrobci bez rozdílů velikosti musí tedy platit do kolektivního systému stejné finanční příspěvky (za 1 ks nebo 1 kg) určené na sběr a recyklaci elektroodpadu, a tedy malí a střední výrobci nejsou cenově diskriminováni.

S tímto příspěvkem souvisí i povinnost uvádění tzv. viditelného příspěvku. Viditelný příspěvek znamená, že prodejce musí na cenovce jednoznačně uvádět výši recyklačního příspěvku, a tedy i možnost kontrolovat, zda je tento příspěvek skutečně pro všechny výrobce stejný. Výše příspěvku musí být zároveň uvedena na webových stránkách kolektivního systému.

Ing. Lada Pluhařová

Ing. Veronika Jenčíková

Výzkumný ústav pozemních staveb

Certifikační společnost, s.r.o.

Katalog výrobků a materiálů s obsahem druhotných surovin z průmyslových provozů a komunálních odpadů pro použití ve stavebnictví – 2. díl

Zavádění principů oběhového hospodářství do oblasti stavebnictví přináší řadu příležitostí pro využívání druhotných surovin a snížení spotřeby primárních surovin. Příklady, jak využít druhotné suroviny ze stavebnictví při stavbě nových pozemních a dopravních staveb, byly popsány v Katalogu výrobků a materiálů s obsahem druhotných surovin pro použití ve stavebnictví. Tento katalog cílil na zadavatele veřejných zakázek, architekty, projektanty a další experty z oblasti stavebnictví, kterým přibližuje podmínky recyklace stavebního a demoličního odpadu a možnosti jeho využití při produkci nových výrobků.

Stavebnictví se svou vysokou materiálovou náročností je ale odvětvím, ve kterém lze využít i další druhotné suroviny vzniklé v jiných oblastech. Těmto materiálům se nyní věnuje připravovaný Katalog výrobků a materiálů s obsahem druhotných surovin z průmyslových provozů a komunálních odpadů pro použití ve stavebnictví. Tento druhý díl by měl pomoci zlepšit identifikaci jednotlivých druhů těchto druhotných surovin, a tím zvýšit důvěru v kvalitu pro jejich využívání ve stavebních výrobcích. To by mělo vést ke snížení produkce odpadů a spotřeby primárních surovin.

Katalog bude obsahovat roztřídění materiálů dle původu a složení, možnosti použití, příklady dobré praxe při produkci a postup certifikace těchto výrobků. Mezi popsané skupiny druhotných surovin s potenciálem využití v pozemních patřít například strusky, popílký, energosádrovec a kompozitní obaly. V katalogu bude dále uveden seznam souvisejících norem a legislativních předpisů pro

stavební výrobky obsahující dané druhotné suroviny a slovníček pojmů.

V současné době probíhá příprava návrhu katalogu a koncem června bude uspořádán kulatý stůl, během něhož v diskuzi s odborníky dojde ke sběru připomínek. Po jejich zapracování proběhne druhý kulatý stůl s představením katalogu v září tohoto roku. Následně bude zpracován do webové podoby, a doplní tak informace dostupné na webu recyklujmestavby.cz. Na závěr bychom rádi poděkovali Ministerstvu průmyslu a obchodu České republiky (MPO), které vytvoření této publikace iniciovalo, a České agentuře pro standardizaci, která publikaci spolu s MPO financovala.

Ing. Jan Pešta, Ing. Tereza Pavlů, Ph.D.

Elektrozařzení a životní prostředí

www.freepik.com

Aktuálním problémem ve vztahu k životnímu prostředí a jeho ochraně je zpracování odpadů z elektrických a elektronických zařízení. Odpady, resp. výrobky s ukončenou životností, obsahují nejen celou řadu látek a materiálů, které představují zátěž pro životní prostředí, ale zároveň mnoho prvků, které je možné znovu využívat – recyklovat. Součástí elektrozařízení jsou nejen látky nevhodné nebo nebezpečné pro životní prostředí, ale i poměrně vzácné.

Mezi nebezpečné látky obsažené v tomto odpadu patří zejména těžké kovy (např. Hg – rtuťové zářivky, reklamní štíty nebo baterie, Cd – povrchová ochrana jiných kovů před korozí, Ni-Cd baterie, a Pb – akumulátory, pájky), materiály využívané v obrazovkách (tzv. luminofory) a zářivkách, displeje na bázi tekutých krystalů (LCD) nebo látky poškozující ozonovou vrstvu. Jedná se například o SF₆ – fluorid sírový, používaný jako leptadlo při výrobě polovodičů a sloužící jako izolátor v silnoproudých transformátorech či jiných silnoproudých zařízeních; polychlorované bifenyly (PCB), které byly dlouhou dobu používány v chladicích, izolačních a mazacích systémech a dodnes jsou přítomné v transformátorech a kondenzátorech. Jako zpomalovače hoření byly mnoho let nejen v elektrotechnickém průmyslu využívány polybromované difenylethy (PBDE).

Pro ekologickou likvidaci i opětovné využití zařízení musí být zajištěn separovaný sběr odpadních elektrických a elektronických zařízení, které jsou tříděny a demontovány na jednotlivé materiály, jež je možné následně recyklovat.

Velmi důležité je také získávání vyřazených elektrospotřebičů od obyvatelstva. Na rozdíl od jiných odpadních materiálů jsou odpadní elektrospotřebiče druhově i rozměrově velmi rozmanité, od drobných elektrozařízení (varná konvice, žehlička) přes křehká elektrozařízení (úsporná zářivka) až po rozměrná a těžká elektrozařízení, jakými jsou například pračka nebo lednička. U ledniček vyráběných v minulosti byly používány jako chladicí média směsi obsahující freony. Poškození ozonové vrstvy freonem z jedné chladničky je srovnatelné s vypuštěním 4 tun CO₂ do ovzduší. Pro ilustraci – toto množství vyprodukuje automobil ujetím 20 000 km.

V evropském kontextu byla problematika životního prostředí řešena ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES ze dne 27. ledna 2003 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (WEEE) a ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/95/ES ze dne 27. ledna 2003 o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (RoHS).

Směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ, anglicky *The Waste Electrical and Electronic Equipment Directive – WEEE Directive*) byla novelizována jako Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU ze dne 4. července 2012 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ).

Na národní úrovni pak tuto problematiku do loňského roku upravoval Zákon o odpadech č. 185/2001 Sb., a to konkrétně ve čtvrté části, – dílu 8 (§ 37f–37s). Tento zákon byl v roce 2020 novelizován do současné podoby Zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ze dne 1. prosince 2020.

V souvislosti s novelizací zákona o odpadech pozbyla platnosti k 1. lednu 2021 také vyhláška č. 352/2005 Sb. Vyhláška o podrobnostech nakládání s elektrozařízením a elektroodpady a o bližších podmínkách financování nakládání s nimi (vyhláška o nakládání s elektrozařízením a elektroodpady).

Implementaci samotné Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ) ve znění Směrnice EP a Rady 2018/851/EU a dalších Směrnic, jako jsou například Směrnice o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech, je aktuálně věnován zákon samostatný, Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, taktéž ze dne 1. prosince 2020.

Oba tyto zákony má v gesci Ministerstvo životního prostředí ČR. Na zmíněný zákon navazuje Vyhláška MŽP ČR a MZ ČR č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů), v souladu s ustanoveními této vyhlášky se však odpady do 31. prosince 2023 zařazují ke druhu odpadu podle Vyhlášky MŽP č. 93/2016 Sb.

Příloha č. 1 k zákonu č. 542/2020 Sb. uvádí tyto skupiny elektrozařízení:

- Zařízení pro tepelnou výměnu
- Obrazovky, monitory a zařízení obsahující obrazovky o ploše větší než 100 cm²
- Světelné zdroje
- Velká zařízení, jejichž kterýkoli vnější rozměr přesahuje 50 cm, kromě zařízení náležejících do skupin 1, 2 a 3, zahrnující kromě jiného:

domácí spotřebiče, zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení, spotřební elektroniku, svítidla, zařízení reprodukcující zvuk či obraz, hudební zařízení, elektrické a elektronické nástroje, hračky, vybavení pro volný čas a sporty, zdravotnické prostředky, přístroje pro monitorování a kontrolu, výdejní automaty, zařízení pro výrobu elektrického proudu

- Malá zařízení, jejichž žádný vnější rozměr nepřesahuje 50 cm, kromě zařízení náležejících do skupin 1, 2, 3 a 6, zahrnující kromě jiného:

domácí spotřebiče, spotřební elektroniku, svítidla, zařízení reprodukcující zvuk či obraz, hudební zařízení, elektrické a elektronické nástroje, hračky, vybavení pro volný čas a sporty, zdravotnické prostředky, přístroje pro monitorování a kontrolu, výdejní automaty, zařízení pro výrobu elektrického proudu

- Malá zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení, jejichž žádný vnější rozměr nepřesahuje 50 cm

Další podrobnosti k uvedeným zákonům i vyhlášce i další informace související s danou problematikou lze dohledat na webových stránkách MŽP.

Podobným způsobem má ochranu životního prostředí podpořit i Směrnice o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních, označovaná zkratkou RoHS (Restriction of Hazardous Substances).

Stejně jako v případě Směrnice WEEE, je agenda RoHS historicky spjata s aktivitou Evropské komise, která předložila návrh, který byl nakonec přijat v podobě Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/95/ES ze dne 27. ledna 2003 o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (označována jako RoHS 1).

V českém právním řádu byla poprvé agenda RoHS upravena Zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých jiných zákonů a jeho prováděcí vyhláškou č. 352/2005 Sb. s účinností od 1. července 2006.

V roce 2011 byla Směrnice Evropského parlamentu a Rady rovněž novelizována jako Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/65/EU ze dne 8. června 2011 o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních. Na národní úrovni přešla agenda omezení některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních z gesce Ministerstva životního prostředí do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu, a směrnice byla do našeho právního řádu implementována Nařízením vlády č. 481/2012 Sb., o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních ze dne 20. prosince 2012. Toto nařízení bylo vydáno k provedení zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, v platném znění.

Agenda RoHS upravená nařízením vlády č. 481/2012 Sb. se týká výrobců, jejich zplnomocněných zástupců a dovozců, kteří elektrická a elektronická zařízení uvádějí na trh v České republice, a distributorů, kteří tato zařízení na trh v České republice dodávají.

Cílem nařízení vlády je, aby elektrozařzení, která jsou uváděna na trh, obsahovala s ohledem na ochranu lidského zdraví a životního prostředí některé nebezpečné látky (olovo, rtuť, kadmium, šestimocný chrom, polybromované bifenyly a polybromované difenylethery) pouze v množství, jež je stanoveno jako maximálně přípustné. Nařízení vlády také obsahuje řadu výjimek pro konkrétní použití nebezpečných látek a přechodná ustanovení, upravující od kdy se omezení používání některých nebezpečných látek vztahuje na konkrétní produktovou skupinu.

Pro účely tohoto nařízení se elektrozařzením rozumí zařízení, které vyžaduje k plnění alespoň jedné ze zamýšlených funkcí elektrickou energii nebo elektromagnetické pole, a zařízení k výrobě, přenosu a měření této energie a pole, které je určeno pro použití se střídavým napětím nepřesahujícím 1 000 V a stejnosměrným napětím nepřesahujícím 1 500 V.

Toto nařízení se vztahuje na elektrozařzení, která se člení do následujících kategorií:

- Velké a malé spotřebiče pro domácnost
- Zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení
- Spotřební elektronika
- Osvětlovací zařízení
- Elektrické a elektronické nástroje
- Hračky, vybavení pro volný čas a sporty
- Zdravotnické prostředky
- Monitorovací a řídicí přístroje, včetně průmyslových monitorovacích a řídicích přístrojů
- Výdejní automaty
- Jiná elektrozařzení, která nespádají do žádné z uvedených kategorií v písmenech a) až i)

V nařízeních jsou rovněž specifikována zařízení, na které se toto nařízení nevztahuje.

Elektrozařzení uváděná na trh nesmí obsahovat nebezpečné látky, jež stanoví příloha č. 1 k tomuto nařízení, pokud není dále stanoveno jinak. Zákaz obsahu nebezpečných látek v elektrozařzeních podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení se týká též obsahu těchto látek v kabelech a náhradních dílech pro jejich opravy nebo opětovné použití, modernizaci funkcí nebo zvýšení kapacity.

Další informace k problematice RoHS lze dohledat též na stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu v sekci Průmysl a životní prostředí. Tamtéž lze dohledat také Manuál, který MPO vydalo k usnadnění orientace v problematice RoHS. Cílem manuálu je usnadnit orientaci v problematice a poskytnout všem zainteresovaným subjektům přehled povinností, které pro ně z Nařízení vlády č. 481/2012 Sb. vyplývají.

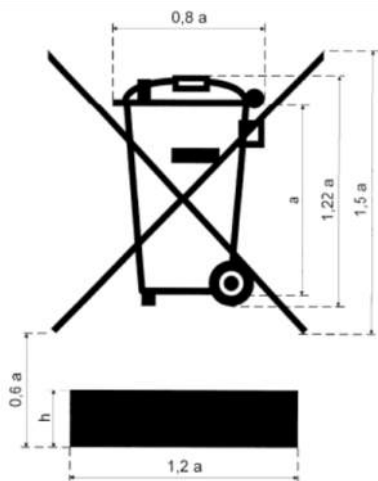
Problematice vlivu elektrických a elektronických

výrobníků na životní prostředí v technických normách se v rámci Evropského výboru pro normalizaci v elektrotechnice (CENELEC) věnuje zejména technická komise CLC/TC 111X *Environment*, na mezinárodní úrovni pak v rámci Mezinárodní elektrotechnické komise IEC to je IEC/TC 111 *Environmental standardization for electrical and electronic products and systems*.

Některé z evropských norem, vydaných příslušnou technickou komisí, mají vazbu na uvedené evropské směrnice OEEZ (WEEE), resp. RoHS. Veškeré vydané evropské normy jsou následně implementovány do soustavy českých technických norem v českém jazyce.

Na směrnici OEEZ (WEEE) mají podle CENELEC vazbu tyto evropské normy (uvedeno označení, pod kterým jsou implementovány do soustavy českých technických norem):

ČSN EN 50419 (36 0800) *Značení elektrických a elektronických zařízení v souladu s článkem 11(2) Směrnice 2002/96/ES (OEEZ) z října 2006 stanoví mimo jiné značení elektrických a elektronických zařízení v souladu s příslušným článkem Směrnice OEEZ – značka přeškrtnutého pojízdného kontejneru na odpad:*

ČSN EN 50614 (36 9084) *Požadavky na přípravu odpadních elektrických a elektronických zařízení k opětovnému použití* z července 2020. Tento doku-

ment se použije na procesy související s přípravou OEEZ k opětovnému použití. Platí pouze pro provozovatele přípravy k opětovnému použití a nevztahuje se na činnosti související s opotřebeným nebo použitým zařízením, které se nestalo odpadem. Vztahuje se na veškerou přípravu k opětovnému použití u provozovatelů, bez ohledu na jejich velikost nebo hlavní činnost. Tento dokument společně s normou EN 50625-1 pomáhá stanovit míru opětovného použití, recyklace a využití.

Postupy k opětovnému použití mohou zahrnovat odstranění celých součástí nebo dílů, které jsou určeny buď k opravě poškozených zařízení, nebo samostatně prodány jako díly k opětovnému použití. Již zmíněná EN 50625-1 byla zavedena do soustavy ČSN jako součást souboru ČSN EN 50625 *Sběr, logistika a požadavky na zpracování OEEZ*. ČSN EN 50625-1 (36 9082) *Sběr, logistika a požadavky na zpracování OEEZ – Část 1: Obecné požadavky na zpracování* z prosince 2014 je použitelná na zpracování odpadních elektrických a elektronických zařízení (OEEZ). Tato norma je doplněna například normami, které se týkají konkrétních zařízení. Tato norma se použije na zpracování OEEZ, dokud není dosaženo stavu, kdy přestává být odpadem, nebo dokud není OEEZ připraveno k opětovnému použití, recyklováno, využito nebo odstraněno. Tato norma se vztahuje na všechny subjekty, které se podílejí na zpracování, včetně manipulace, třídění a skladování OEEZ.

Požadavky na zpracování různých druhů zařízení jsou uvedeny v souboru ČSN EN 50625-2, souboru technických specifikací ČSN CLC/TS 50625-3 až ČSN CLC/TS 50625-5. Poslední část souboru technická zpráva CLC/TR 50625-6 je dokument informativního charakteru. Na národní úrovni byl vydán formou technické normalizační informace TNI CLC/TR 50625-6 (36 9082) *Požadavky na sběr, logistiku a zpracování OEEZ – Část 6: Zpráva o souladu mezi Směrnicí 2012/19/EU a souborem norem EN 50625 a normou EN 50614* v lednu 2019.

Na webových stránkách CENELEC jsou uvedeny i evropské normy s vazbou na směrnici RoHS. I tyto normy byly implementovány do soustavy českých technických norem.

V roce 2012 byla vydána EN 50581, která byla následně zavedena do soustavy ČSN překladem

v červnu 2013 jako ČSN EN 50581 (36 9083) *Technická dokumentace k posuzování elektrických a elektrotechnických výrobků z hlediska omezování nebezpečných látek*. Tato norma specifikuje požadovanou technickou dokumentaci, kterou potřebuje sestavit výrobce elektrických a elektronických zařízení, aby mohl doložit shodu s požadavky stanovenými legislativou o omezování některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních. Tato norma je sice ještě platná z důvodu souběžné platnosti, ale návrh na její zrušení byl oznámen ve Věstníku ÚNMZ již v dubnu 2019. Po ukončení platnosti této normy (2023-12-07) bude platit pouze ČSN EN IEC 63000 (36 9083) *Technická dokumentace k posuzování elektrických a elektronických produktů z hlediska omezování nebezpečných látek* z dubna 2019. Uvedená norma je stejně jako norma předchozí k dispozici v českém jazyce. Tato evropská norma specifikuje technickou dokumentaci, kterou výrobce musí vyhotovit, aby doložil shodu s požadovaným omezením látky, předmětem této normy však není dokumentace systému řízení u výrobce.

Vazbu na směrnici RoHS identifikoval CENELEC také u některých norem souboru EN 62321. Účelem norem tohoto souboru je poskytnout zkušební metody, které umožní elektrotechnickému průmyslu stanovit obsah některých látek v elektrotechnických výrobcích na jednotném společném základě. Struktura souboru zahrnuje:

- *Stanovení některých látek v elektrotechnických výrobcích – Část 1: Úvod a přehled*
- *Stanovení některých látek v elektrotechnických výrobcích – Část 2: Demontáž, rozebrání a mechanická příprava vzorků*
- Zbývající části normy specifikují metody zkoušení a jejich ověřování pro stanovení některých látek, každá část je zaměřena na určitou látku

Soubor norem byl vydán v letech 2014 až 2018 jako soubor ČSN EN 62321 (36 9080) *Stanovení některých látek v elektrotechnických výrobcích* a až na jedinou výjimku je k dispozici v českém jazyce.

Omezení některých nebezpečných látek je výzvou i pro vývoj dalších výrobků a tvorbu norem s těmito výrobky souvisejícími. Příkladem mohou být například bezolovnaté pájky v oblastech elektronické montáže, kterými se zabývá CLC/SR 91, resp. IEC/TC 91 *Electronic assembly technology*.

Tato problematika je obsažena například v některé části souboru ČSN EN 61190 (35 9320) *Připojovací materiály pro montáž elektroniky*, ČSN EN 61760 (35 9310) *Technologie povrchové montáže*, ČSN EN 62739 (35 9395) *Zkušební metoda na erozi zařízení pro pájení vlnou, které používá roztavenou bezolovnatou pájecí slitinu*.

Uvedené příklady samozřejmě nepředstavují kompletní výčet norem, které na problematiku omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních reagují, ale pouze jakousi ochutnávku, která má nastínit šíři dopadů a vážnost uvedené problematiky.

Problematika vlivu člověka a jeho konání na životní prostředí je samozřejmě daleko rozsáhlejší, tento článek se věnoval jen jedné výseči, další samostatnou kapitolou by byla například problematika ekodesignu, která by sama o sobě vydala na samostatné pojednání.

*Ing. Zuzana Nejezchlebová, CSc.,
vedoucí oddělení elektrotechniky
Česká agentura pro standardizaci*

Světový den technické normalizace 2021

U příležitosti Světového dne normalizace a na počest zakladatele organizované československé technické normalizace profesora Dr. Ing Vladimíra Lista proběhne slavnostní předávání

- **Ceny Vladimíra Lista** za celoživotní nebo významný a dlouholetý podíl na rozvoji technické normalizace jak na národní, tak na mezinárodní úrovni
- **Čestných uznání Vladimíra Lista** za významný přínos pro rozvoj technické normalizace
- **Ocenění nejprínosnější původní ČSN vydané v r. 2020 a 2021**
- **Ocenění nejlepší studentské práce s vazbou na technické normy ČSN**

Slavnostní setkání proběhne v **Kaiserštejnském paláci** dne **14. 10. 2021**.
Podrobnosti a podmínky soutěží naleznete na webových stránkách Agentury
www.agentura-cas.cz

Ve třetím čtvrtletí tohoto roku bude vydána publikace:

Opatření a pomůcky pro přístupné zasedání

Pořadatelé nejruznějších zasedání, veřejných jednání, konferencí, ať už fyzických, nebo online, by si měli být vědomi faktorů, které mohou omezovat účast starších osob a osob se zdravotním postižením na zasedáních. Somezeními se lze vyrovnat pečlivým plánováním, využitím podpůrného personálu a použitím vhodných pomůcek.

V příručce naleznete návody a rady pro pořádání nejen veřejných jednání a setkání, ale i online konferencí.

Komu je příručka určena:
orgánům státní správy i místní samosprávy, pořadatelům konferencí, veřejných i soukromých akcí.

Mezinárodní a evropské technické komise zabývající se životním prostředím

V současné době narůstá potřeba chránit životní prostředí a čím dál více jednotlivců i organizací se snaží přispívat k jeho ochraně. Na tuto globální výzvu reagují mezinárodní a evropské normalizační organizace, v jejichž rámci pracuje řada (starších i novějších) technických komisí a subkomisí zabývajících se životním prostředím.

Mezinárodní úroveň

V rámci Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) byla již v roce 1993 založena technická komise ISO/TC 207 *Management životního prostředí*, zabývající se normalizací v oblasti managementu životního prostředí, s cílem řešit dopady na životní prostředí a klima, včetně souvisejících ekonomických a sociálních aspektů. V současné době spravuje 51 široce používaných platných dokumentů z řady ISO 14000, díky nimž je v řadách odborné veřejnosti dobře známá.

Ještě delší dobu pak vyvíjejí svou činnost technické

komise ISO/TC 146 *Kvalita ovzduší*, ISO/TC 147 *Kvalita vody* a ISO/TC 190 *Kvalita půdy*.

V posledních letech bylo v rámci organizace ISO založeno několik komisí, jejichž činnost se teprve rozbíhá.

Technická komise ISO/TC 234 *Rybolov a akvakultura* byla založena v roce 2007 a zaměřuje se na normalizaci v oblasti rybolovu a akvakultury, včetně terminologie, technických specifikací zařízení a jejich provozu, udržování vhodných fyzikálních, chemických a biologických podmínek a monitorování životního prostředí. Z hlediska ochrany životního prostředí je třeba zmínit především normu ISO 12878 týkající se environmentálního monitoringu dopadu mořských rybích farem na dno a ISO 22948 týkající se uhlíkové stopy mořských produktů.

V roce 2018 vznikla technická komise ISO/TC 319 *Kras* zabývající se normalizací krasové terminologie, průzkumem a hodnocením (včetně mapování,

monitorování a modelování) krasu a udržitelným rozvojem, technickými postupy a ochranou životního prostředí v krasových oblastech.

V roce 2020 byla založena technická komise ISO/TC 331 *Biodiverzita*, která se zaměřuje na normalizaci v oblasti biologické rozmanitosti. Cílem komise je vyvíjet požadavky, zásady, pokyny a podpůrné nástroje v holistickém a globálním přístupu pro všechny relevantní organizace tak, aby se zvýšil jejich příspěvek k udržitelnému rozvoji. Potřebnost této komise podtrhuje i skutečnost, že se do tvorby norem chce aktivně zapojit 33 členů (p-členství), z nichž je 16 z Evropy. ISO/TC 331 již navázala spolupráci s technickými komisemi ISO/TC 190 *Kvalita půdy* a ISO/TC 322 *Udržitelné financování*.

Z hlediska klimatu a ochrany ovzduší je třeba vzpomenout ISO/TC 265 *Zachycování, přeprava a geologické skladování oxidu uhličitého*. Po dobu své relativně krátké existence (založení v roce 2011), komise již vypracovala pět norem a pět technických zpráv (ISO/TR) a na dalších třech normách pracuje. Její oblast působnosti zahrnuje návrh, konstrukci, provoz, environmentální plánování a environmentální management, management rizik, kvantifikaci, monitoring a ověřování v oblasti zachycování, přepravy a geologického skladování oxidu uhličitého.

V rámci problematiky využití vody jakéhokoliv druhu a pro jakýkoli účel je třeba zmínit ISO/TC 282 *Opětovné využití vody*. Komise spravuje dokumenty, které se věnují technickým, ekonomickým, environmentálním a společenským aspektům opětovného využití vody.

Z hlediska životního prostředí budou hrát bezesporu významnou roli dokumenty, které budou vypracované v rámci ISO/TC 323 *Oběhové hospodářství*. Komise má tuto oblast působnosti: „Normalizace v oblasti oběhového hospodářství za účelem vývoje rámce, návodů, podpůrných nástrojů a požadavků pro provádění činností všech zúčastněných organizací tak, aby se co nejvíce přispívalo k udržitelnému rozvoji.“ O významnosti této komise vypovídá vysoký počet – 72 – aktivních členů. ISO/TC 323 má nyní čtyři aktivní pracovní skupiny (WG), které rozpracovaly již čtyři dokumenty. ÚNMZ má v komisi p-členství a do prací na dokumentech se aktivně zapojují i čeští experti.

Evropská úroveň

V rámci Evropského normalizačního výboru (CEN) pracuje technická komise CEN/SS S26 *Management životního prostředí*, jejímž úkolem je zabezpečit převzetí vybraných norem řady ISO 14000 jako norem evropských (EN ISO).

Technické komise CEN/TC 230 *Kvalita vody*, CEN/TC 264 *Kvalita ovzduší* a CEN/TC 444 *Charakterizace pevných matric* patří k velmi produktivním technickým komisím. V těchto oblastech se mnoho mezinárodních norem přejímá jako normy evropské (EN ISO), ale pro podporu evropských politik vypracovávají tyto komise i původní evropské normy.

Nově založená komise CEN/TC 467 *Klimatická změna* se zabývá normalizací v oblasti změny klimatu, včetně souvisejících sociálních a ekonomických aspektů, a to na úrovni organizace a produktů. Jejím cílem je rozvoj rámce, požadavků a návodů na podporu politik EU v oblasti změny klimatu, a to i z hlediska plné implementace Zelené dohody EU.

Závěr

Technické komise zabývající se životním prostředím zajišťují na mezinárodní i evropské úrovni tvorbu technických norem, technických zpráv a specifikací, které významně přispívají k naplňování Cílů udržitelného rozvoje OSN a k ochraně životního prostředí a jeho zachování pro budoucí generace.

Bližší informace o jednotlivých komisích a jimi spravovaných a zpracovávaných dokumentech lze nalézt na webových stránkách:

www.iso.org – sekce *Taking part – Who develops standards – Technical committees*

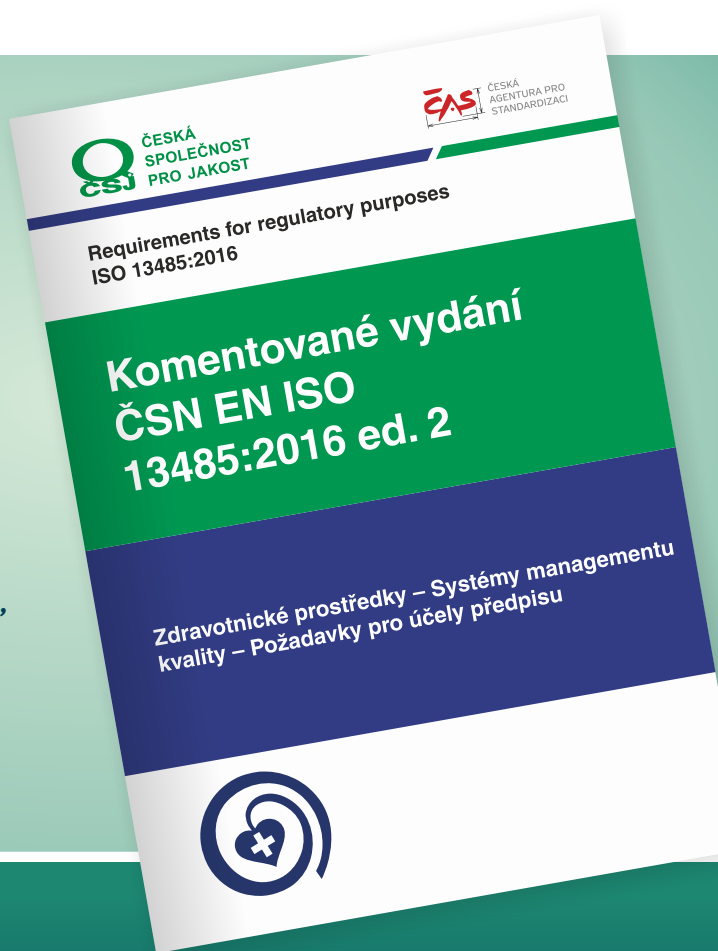
www.cen.eu – sekce *List of technical bodies*

Mgr. Anna Mezuliániková
referentka oddělení chemie a životního prostředí
Česká agentura pro standardizaci

Česká společnost pro jakost, z.s., ve spolupráci s Českou agenturou pro standardizaci s.p.o. vydaly komentář k ČSN EN ISO 13485 ed. 2, který reaguje na požadavky vyplývající z probíhající reformy legislativy zdravotnických prostředků v Evropské unii.

Ta je reprezentována nařízením (EU) 2017/745, které stanoví pravidla pro uvádění na trh, dodávání na trh nebo uvádění do provozu humánních zdravotnických prostředků a jejich příslušenství v Evropské unii a nařízením (EU) 2017/746, o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro. Reforma dopadá na všechny hospodářské subjekty, resp. na výrobce, zplnomocněné zástupce, dovozce, distributory prostředků a také na další zainteresované strany.

Toto komentované vydání podporuje využití modelu ISO pro splnění požadavků nových evropských nařízení a je zaměřeno na nařízení (EU) 2017/745. Komentované vydání respektuje strukturu normy ČSN EN ISO 13485 ed. 2, obsahuje jednotlivé články normy v českém i anglickém jazyce, vysvětlení požadavků, resp. komentáře k článkům a inspirativní příklady pro praktické využití.

Publikace má 156 stran

Publikaci lze zakoupit v internetovém obchodě České společnosti pro jakost www.csq.cz

Cena:

1 078 Kč

Klimatická změna – Mohou nám technické normy pomoci?

Klimatická změna – jedna z největších globálních výzev současnosti – zasahuje do života a činností lidí a organizací na celé planetě. Na ni reaguje i technická normalizace. Výsledkem společné práce

expertů ze všech koutů světa jsou mezinárodní normy, které mohou být našimi pomocníky jak ve zmírnění dopadů lidské činnosti na klima, tak při adaptaci na klimatické změny.

Trochu historie

V rámci Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) byla v roce 1993 založena technická komise ISO/TC 207 *Environmentální management*, jejímž úkolem bylo vytvářet horizontální normy. Nejznámější a nejpoužívanější z těchto norem je bezesporu ISO 14001 *Systémy environmentálního managementu – Požadavky s návodem k použití*, jejíž první vydání bylo publikováno tři roky po založení komise, v roce 1996. K celosvětově „vlivným“ horizontálním normám se v roce 2006 zařadil soubor ISO 14064 *Skleníkové plyny*, který umožnil kvantifikaci skleníkových plynů na úrovni organizací, jednotlivých projektů i produktů a ověřování výroků o skleníkových plynech; v roce 2007 pak byla založena nová subkomise ISO/TC 207/SC 7 *Management skleníkových plynů a související aktivity*. V rámci technické komise ISO/TC 207 i jejích subkomisí se vypracovává řada nových zajímavých norem, jejichž přínos se určitě vyrovná přínosu výše zmíněných¹⁰⁾.

Do prací uvedených komisí se zapojuje mnoho expertů z evropských zemí; mnohé z norem se pak přejímají jako normy evropské (EN ISO) a následně jsou zavedeny do národních soustav členů Evropského výboru pro normalizaci (CEN) – u nás jako ČSN.

Pro budoucnost tvorby norem bude významný pokyn ISO Guide 84 *Guidelines for addressing climate change in standards*, který byl vydán v červenci 2020. Tento pokyn přináší návod pro tvůrce norem, jak mají zvažovat klimatickou změnu nejen při tvorbě nových normalizačních dokumentů, ale také při systematických prověrkách a revizích stávajících norem. Návod se týká zvažování jak adaptace na změny klimatu, tak snižování dopadů na klima.

Skleníkové plyny

Vlivem skleníkových plynů na zemské klima se zabývá mnoho různých organizací, vědců, techniků, kteří potřebují transparentní a důvěryhodný nástroj pro kvantifikaci a vykazování skleníkových plynů pocházejících z antropogenních zdrojů. Takovým, již osvědčeným, nástrojem je soubor ISO 14064, v jehož úvodu se píše: „Soubor norem ISO 14064 zajišťuje srozumitelnost a systémovost pro kvan-

tifikování, vykazování, monitorování a validování nebo ověřování emisí a propadů skleníkových plynů s cílem podpořit udržitelný rozvoj prostřednictvím nízkouhlíkového hospodářství a prospět organizacím, navrhovatelům projektů a zainteresovaným stranám na celém světě.“ Revize souboru byla ukončena v roce 2018 a do soustavy ČSN je zaveden v ČSN EN ISO 14064 *Skleníkové plyny*. Soubor sestává z těchto částí:

- Část 1: *Specifikace s návodem pro stanovení a vykazování emisí a propadů skleníkových plynů pro organizace*
- Část 2: *Specifikace s návodem pro stanovení, monitorování a vykazování snížení emisí nebo zvýšení propadů skleníkových plynů pro projekty*
- Část 3: *Specifikace s návodem na ověřování a validaci prohlášení o skleníkových plynech*

Tento soubor doplňují další normy:

- ČSN ISO 14065:2013 *Skleníkové plyny – Požadavky na orgány validující nebo ověřující skleníkové plyny pro použití v akreditaci nebo jiných formách uznávání*
- ČSN ISO 14066:2012 *Skleníkové plyny – Požadavky na odbornou způsobilost týmů pro validaci a ověřování skleníkových plynů*

a norma pro často skloňovanou uhlíkovou stopu:

- ČSN ISO 14067:2019 *Skleníkové plyny – Uhlíková stopa produktů – Požadavky a směrnice pro kvantifikaci*

Adaptace na změny klimatu

První mezinárodní norma, která má v názvu „adaptace na změnu klimatu“, je ISO 14090 *Adaptation to climate change – Principles, requirements and guidelines* z června 2019; norma současně byla převzata jako evropská norma EN ISO. Do soustavy ČSN je zavedena překladem jako ČSN EN ISO 14090 *Adaptace na změnu klimatu – Zásady, požadavky a směrnice* a vyšla v březnu 2020.

Norma je určena všem organizacím, bez ohledu na jejich velikost, typ nebo povahu. Za cíl si klade

pomocť organizacím při posuzování dopadů změny klimatu na ně a vytvořit plán pro efektivní přizpůsobení. Pomůže jim identifikovat a řídit rizika a také příležitosti, které klimatická změna může přinést. Upozorňuje, že je vždy třeba vzít v úvahu i dopady na klima, aby se zabránilo tomu, že přijaté adaptační řešení bude mít negativní dopad.

Všem, kteří chtějí ČSN EN ISO 14090 používat, i těm, kteří zatím váhají, doporučujeme, aby zhlédli záznam webináře, který k této normě zorganizovaly evropské normalizační organizace CEN a CENELEC v listopadu 2019⁹³.

V květnu 2020 vyšla technická specifikace ISO/TS 14092 *Adaptace na změny klimatu – Požadavky a návod pro plánování adaptace pro místní samosprávy a komunity (Adaptation to climate change – Requirements and guidance on adaptation planning for local governments and communities)*. V únoru 2021 pak byla publikována ISO 14091, jejíž převzetí do soustavy ČSN se v současné době připravuje; ČSN EN ISO 14091 *Adaptace na změny klimatu – Směrnice pro zranitelnost, dopady a posuzování rizik* vyjde do konce roku 2021 překladem.

Zelené technologie a finance

Řešení potřebná pro zvládnání klimatických změn vyžadují, a nepochybně i v budoucnu budou vyžadovat, vysoké finanční částky. Na finanční záležitosti je zaměřen připravovaný soubor norem ISO 14030 *Hodnocení environmentální výkonnosti – Zelené dluhové finanční nástroje (Environmental performance evaluation – Green debt instruments)* z dílny subkomise ISO/TC 207/SC 4. Jednotlivé části souboru se budou věnovat „zeleným“ dluhopisům, půjčkám, taxonomii finančních nástrojů a také otázce ověřování. Jako první se očekává vydání Části 1 *Proces pro zelené dluhopisy (Process for green bonds)*.

Finanční instituce jistě ocení ISO 14097 *Management skleníkových plynů a souvisící činnosti – Rámec včetně principů a požadavků na posuzování investic a finančních činností týkajících se změny klimatu a na reportování o nich*, která vyšla v květnu tohoto roku.

V souvislosti s technologiemi musíme vzpomenout normu ISO 14034 *Environmental management – Environmental technology verification*, která u nás

byla vydána v roce 2016 jako ČSN EN ISO 14034 *Environmentální management – Ověřování environmentálních technologií (ETV)*. Pro usnadnění implementace této normy se v současné době v rámci ISO/TC 207/SC 4 vypracovává technická zpráva ISO/TR 14035 *Ověřování environmentálních technologií (ETV) – Návod pro implementaci ISO 14034 (Environmental technology verification (ETV) – Guidance to implement ISO 14035)*, která nepochybně přinese užitečné rady.

Článek byl uveřejněn v časopisu *Perspektivy kvality*, číslo 1/2020. Text článku byl aktualizován k datu 10. května 2021.

Ing. Andrea Peková
Vedoucí odd. chemie a životního prostředí
Česká agentura pro standardizaci

Související publikace organizace ISO

Organizace ISO pravidelně informuje veřejnost o připravovaných i vydaných normách. O tom, že otázkám klimatu věnuje mimořádnou pozornost, svědčí i to, že na toto téma vydala hned dvě publikace: „ISO and climate“ a „Climate change mitigation“. V první publikaci najdete výběr „klimatických“ norem z různých oblastí, druhá obsahuje obširnější informace o normách týkajících se skleníkových plynů. Obě publikace (a také další) jsou volně k dispozici na webových stránkách ISO¹⁶⁾. V jednotlivých normách najdete odkazy na související články, v nichž např. významné organizace popisují své zkušenosti s implementací a používáním dané normy.

Závěr

Norem, které se v různé míře týkají klimatické změny, je mnohem více, než je uvedeno v tomto článku. Nejsou to jen horizontální normy, ale také normy zaměřené na konkrétní oblasti, např. na opětovné využívání vody, kvalitu půdy apod. Aktuální seznam norem podporujících *Cíl 13: Klimatická opatření* OSN najdete na webových stránkách ISO¹⁷⁾.

¹⁴⁾ <https://www.iso.org/committee/54808.html>

¹⁵⁾ *Webinář Addressing climate change adaptation within or across organizations by using the new standard EN ISO 14090*
<https://www.cencenelec.eu/news/videos/Pages/VIDEO-2019-031.aspx>

¹⁶⁾ <https://www.iso.org/publication-list.html?t=environment>

¹⁷⁾ <https://www.iso.org/sdg13.html>

TECHNICKÉ NORMY V OBLASTI BEZPEČNOSTI JSOU DŮLEŽITÉ

Naše společnost je stále více konfrontována s různými druhy hrozeb, včetně těch způsobených lidským faktorem, jako jsou terorismus a organizovaný zločin, přírodní katastrofy, pandemie a havárie technologií. Cílem bezpečnosti je ochrana před újmou a před těmito hrozbami vůbec. Otázky bezpečnosti nás provázejí všude, od našich domovů a kanceláří až po zvládání katastrof, od hasičských a záchranných operací až po předcházení organizovanému zločinu a terorismu. V této souvislosti je standardizace klíčem ke zvýšení společenské bezpečnosti a bezpečnosti občanů.

Potenciál orgánů veřejné správy a záchranných složek účinně reagovat na hrozby závisí na jejich schopnosti využívat výhody běžných postupů, kompatibilního vybavení a komunikačních systémů a používat termíny, kterým všichni rozumí. Standardizace zvyšuje interoperabilitu mezi systémy, službami a produkty.

Technické normy umožňují evropskému bezpečnostnímu průmyslu uvádět na trh nové bezpečnostní technologie a služby rychlejším tempem a bez nadměrných nákladů. Rovněž přispívají ke konkurenceschopnosti evropského průmyslu a usnadňují přístup na globální bezpečnostní trhy.

Co je standardizováno?

Tabulka uvádí typy dostupných bezpečnostních norem. Některé z nich definují termíny, některé zkušební metody, zatímco jiné stanovují požadavky na výrobky, procesy nebo služby. Existují také základní obecná ustanovení pro jednu konkrétní oblast nebo téma.

Typy normy	Obsah normy
Základní norma	Všeobecná ustanovení jedné konkrétní oblasti
Terminologická norma	Termíny a jejich definice
Zkušební norma zkoušek	Postupy zkoušení a další ustanovení
Norma průběhu výroby	Požadavky, které musí produkt splnit
Norma procesu	Požadavky, které musí proces splnit
Norma služby	Požadavky, které musí služba splnit

BEZPEČNOSTNÍ NORMY JSOU PRO VŠECHNY!

Následující příklady ukazují provázanost technických norem v oblasti bezpečnosti s každodenním životem: normy slouží k zajištění ochrany naší společnosti, našich dětí, k navrhování ochranných bariér i zabezpečení kritické infrastruktury.

Průmysl

Zabezpečení dodavatelského řetězce je pouze jednou z oblastí, na které se vztahují bezpečnostní normy orientované na průmysl. Dojde-li k narušení zásobovacích procesů, zákazníci čelí nedostatku a vysokému nárůstu cen. Další bezpečnostní normy podporují ochranu kritických národních infrastruktur, námořní a přístavní bezpečnosti a přepravy nebezpečného zboží.

Obchod

Banky, supermarkety a finanční instituce se musí vypořádat s narušením provozu bez jakéhokoli dopadu na zákazníka. To je možné díky využití bezpečnostních norem, které jsou založeny na bohatých zkušenostech se zachováním služeb i v průběhu velkých poruch. Technické normy pro tento sektor zahrnují ochranu perimetru, kontinuitu podnikání, krizový management a ochranu informací.

Záchranná služba

V případě záchranné služby očekáváme, že bude rychlá, efektivní a na potřebné úrovni. Bezpečnostní normy v této oblasti zahrnují například požadavky na ochranné oděvy, hasičská vozidla, systémy řízení a zabezpečení a zahrnují také normy zajišťující bezpečnou nouzovou komunikaci.

Výzkum

Nenechte se zmýlit – zločinci také inovují a výzkum je klíčem k tomu, abychom před nimi byli o krok napřed. Většina z nás je obeznámena s pojmem „kybernetická kriminalita“, ale je třeba pamatovat i na další oblasti výzkumu. Mezi dopady kybernetických útoků patří finanční újma, emocionální újma a rizika spojená s narušením ochrany osobních údajů.

Společensví

Společnost může odolávat, jen bude-li podnikat správné kroky. Pomoc v případě evakuace, podpory zranitelného obyvatelstva, bezpečnostních cvičení a efektivní prezentace informací jsou jen některými tématy bezpečnostních norem. Na individuální úrovni jsou pak neustále aktualizovány normy v oblasti ochrany před zločinem, nehodami nebo nebezpečnými výrobky.

Děti

Všichni chceme předcházet nehodám a chránit zdraví našich dětí. Bezpečnostní normy jsou zárukou, že hračky, které používají, jako např. houpačky, dudlíky a oblečení, jsou bezpečné. Normy pomáhají snižovat riziko úrazů u dětí a zajišťují, aby pro ně byly výrobky v celé EU bezpečné. Tvorba norem má také zajistit, aby hračky a přístroje připojené k internetu, jako jsou dětské chůvičky, nebylo možné zneužít.

Kybernetická bezpečnost

Technické normy jsou klíčové pro zajištění kybernetické bezpečnosti. Jsou také zásadní pro zařízení připojená k síti, od domácích spotřebičů a počítačů až po zdravotnická zařízení, aby byla zaručena jejich správná funkce a ochrana proti hackerům. Normy jsou nezbytné pro ochranu osobních údajů a soukromí lidí v hyperpropojeném světě.

JAK TECHNICKÉ NORMY POMÁHAJÍ ZACHOVAT BEZPEČNOST

Případ č. 1 – EN ISO 22301

Bezpečnost a odolnost – Systémy managementu kontinuity podnikání – Požadavky

Chtěli byste znát požadavky na uplatňování systému managementu kontinuity podnikání (BCMS) na vysoké úrovni? Tato norma pomůže plánovat vaše podnikání v případě narušení – jak reagovat a jak řízení podniku obnovit. Norma byla vytvořena pro všechny typy organizací, pro soukromé firmy i veřejnou správu.

Jaakko Pekki (Finsko), ředitel – Oddělení kritické výroby, Národní agentura pro nouzové zásobování:

„Jedná se o široce používaný nástroj k budování odolnosti a k prokázání, že kontinuita podnikání je brána vážně.“

Případ č. 3 – CEN/TS 16850:2015

Ochrana společnosti – Pokyny pro řízení bezpečnosti ve zdravotnických zařízeních

Bezpečné prostředí ve zdravotnických zařízeních je jedním ze základních kamenů úspěšné lékařské péče. Řízení bezpečnosti ve zdravotnictví má své specifické rysy, stejně jako v každém jiném zařízení, a je důležité zejména v období, které je poznamenáno mnoha bezpečnostními hrozbami, jako jsou aktivní střelci, kybernetické útoky a pandemie.

Lukáš Moravec (ČR), bezpečnostní poradce, CBR Innovation Center:

„Používání norem CEN přináší všem zúčastněným stranám přiležitost řídit bezpečnost holistickým přístupem založeným na riziku a nemocnice, které normy používají, řídí svou bezpečnost nákladově efektivním způsobem a poskytují svým pacientům, personálu a návštěvníkům bezpečné prostředí.“

Případ č. 2 – CEN/TR 14383-2:2007

Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov – Část 2: Plánování městské výstavby

Chcete prostřednictvím územního plánování, projektování a managementu předcházet trestným činům, jako je vloupání, vandalství, krádeže a žhářství? Tato technická zpráva pomůže při plánování, zavádění a realizaci prevence založené na poznatcích o trestné činnosti, a to nejen policii, ale i integrovaně ve spolupráci s institucemi veřejného a soukromého sektoru a obyvatel.

Paul van Soomeren (Nizozemsko), sociální geograf, DSP-groep:

„Existují přesvědčivé vědecké důkazy, že na základě používání této řady norem byly místní orgány, policie a bezpečnostní sektor díky sofistikované spolupráci schopny významně snížit množství trestných činů.“

Případ č. 4 – Připravovaná EN 17483-1

Private security provision for the protection of Critical Infrastructure

Part 1: General requirements

CEN v současné době pracuje na zastřešující normě pro pokrytí veškeré kritické infrastruktury pro provozování soukromých bezpečnostních služeb. To znamená, že v budoucnosti bude k dispozici úplný soubor norem, počínaje částí 1.

Catherine Piana (Belgie), generální ředitelka Konfederace evropských bezpečnostních služeb (CoESS):

„Kritická infrastruktura, jako jsou ekosystémy pro leteckou a námořní dopravu, vyžaduje, aby poskytování služeb byly vybírány pouze společnosti, které splňují vysoce nastavená kritéria kvality. Normy jsou potřeba pro nastavení úrovně poskytovatelů působících v Evropě.“

Ptáte se

Připravili jsme pro vás novou rubriku „Ptáte se“. Tuto rubriku budeme v každém vydání magazínu plnit vašimi dotazy, které nám v souvislosti s problematikou standardizace posíláte.

Česká agentura pro standardizaci, s.p.o., (dále jen „Agentura“) byla zřízena Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví na základě ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), mj. za účelem zajištění tvorby, vydávání a distribuci českých technických norem a vedení databáze českých technických norem a jiných technických dokumentů.

Agentura je adresátem četných dotazů, které se týkají výkladu technických norem na konkrétní podmínky, které však agentura není oprávněna podávat.

Agentura proto k dotazům svých zákazníků alespoň zprostředkovává expertní stanoviska, která jsou výlučně odbornými názory jejich zpracovatelů. Agentura obsah stanovisek neposuzuje, neověřuje ani jinak nekontroluje. Zveřejněná stanoviska proto nejsou stanovisky Agentury a nevyjadřují názory Agentury. Jejich zveřejněním Agentura nepřebírá žádné záruky a jakoukoliv odpovědnost za jejich obsah. Zveřejněná stanoviska nejsou obecně závaznými stanovisky, nelze proto vyloučit, že názor orgánu či instituce autoritativně rozhodující o otázkách, jejichž řešení je předmětem stanoviska, může být odlišný od názorů uvedených ve stanovisku.

Úvodní vydání věnujeme oblasti elektrotechniky.

Otázka:

Dobrý den,
jakým způsobem se provádí určování prostorů podle působení vnějších vlivů, které bylo uvedeno v ČSN 33 2000-4-41 ed. 2?

Odpověď:

Rozdělení prostorů na prostory nebezpečné a zvláště nebezpečné, které bylo uvedeno v ČSN 33 2000-4-41 ed. 2, bylo zrušeno bez náhrady a po vydání ČSN 33 2000-4-41 ed. 3 se již nepoužívá. Vnější vlivy jsou určovány v souladu s ČSN 33 2000-5-51 ed. 3:2010 a opatření, která mají zabránit jejich působení nebo toto působení významně omezit, se stanovují bez návaznosti na rozdělení prostorů. Vnější vlivy, které jsou považovány za normální, jsou jako normální označeny i v ČSN 33 2000-5-51 ed. 3, nejsou-li vnější vlivy označeny jako normální, tak se jedná o abnormální vnější vlivy, pro jejichž eliminaci nebo omezení je nutné navrhnout a přijmout vhodná opatření.

Otázka:

Dobrý den,
mám dotaz k jedné větě v článku 514.3.Z2 v ČSN 33 2000-5-51 ed. 3. Jedná se mně o tuto větu: „Jednotlivé žíly vodičů musí být označeny v celé délce hnědou, nebo černou, nebo šedou barvou, nulový vodič modrou barvou, a ochranný vodič dvoubarevnou kombinací zelenou a žlutou.“ Vztahují se slova „v celé délce“ také k vodiči ochrannému a nulovému? Čili musí být také nulový a ochranný vodič označen barevně v celé délce kabelu?

Odpověď:

V ČSN 33 2000-5-51 ed. 3:2010 se slova „v celé délce“ v článku 514.3.Z2 vztahují na všechny vyjmenované vodiče. Tedy i na ochranné vodiče (zeleno-žlutá barva) a na nulové vodiče (modrá barva). Z ustanovení tedy jednoznačně vyplývá, že nulový a ochranný vodič musí být odpovídající barvou označen po celé své délce. Případné výjimky z tohoto obecného pravidla jsou pro konkrétní případy uvedeny v normě nebo dalších technických normách.

Otázka:

Dobrý den,
v již neplatné normě ČSN 33 2000-4-41 ed. 2 byl článek v příloze NB odst. NB2, který pojednával o „Uzemnění v bodech sítě TN“. V nové platné normě ČSN 33 2000-4-41- ed. 3 již tento článek není. Stejně tak byla vydána změna Z1 k uvedené normě ČSN 33 2000-4-41 ed. 2., která také vydáním normy ČSN 33 2000-4-41- ed. 3 již neplatí. Můžete mi prosím sdělit, kde tyto články můžu najít?

Odpověď:

Obsah přílohy NB ze zrušené ČSN 33 2000-4-41 ed. 2 byl částečně přesunut do TNI 33 2000-4-41:2020. Ustanovení, které bylo obsahem kapitoly NB.2, nebylo do TNI 33 2000-4-41:2020 zařazeno, protože se vztahuje k problematice nadzemních vedení a z toho důvodu se v současnosti řídí ustanoveními podnikových norem energetiky.

Otázka:

Dobrý den,
prosím o konzultaci (výklad) k ČSN 33 2000-7-702 ed. 3 ohledně možnosti osazení sauny do zóny 1 u bazénu. Sauna by měla být osazena v levé části místnosti s bazénem. Vedle bazénu je pouze 1,59 m volného místa, tudíž by byla v zóně 1.

Pro řešení se nabízejí tyto možnosti:

1) Osadí se sauna, která bude prefabrikovaná, bude to typový výrobek. Může být tato sauna osazena v zóně 1 ve smyslu článku 702.55.101.1? Rozvaděč s regulátorem a spínacími přístroji by mohl být osazen buď nad saunou nad úrovní 2,5 m, tedy mimo zóny 0,1 a 2, nebo v sousední garáži. V sauně samotné by bylo pouze těleso infraohřevu a osvětlení. Jaké označení by musela sauna od výrobce obsahovat, aby byla způsobilá do zóny 1 osadit?

2) Sauna bude provedena dodavatelem sauny jako vestavba do rohu bazénu do zóny 1 se stěnami kotvenými do podlahy, s dveřmi a se stropem, dají se tyto stěny považovat za pevné příčky dle čl. 702.30.101? Tyto příčky by pak omezily zónu 1, která by se dovnitř sauny nepřeměnila, a tím by se ve vnitřním prostoru mohla provést elektroinstalace sauny. Dodavatel sauny dodá na takto vybudovanou saunu i revizi elektroinstalace.

Odpověď:

ČSN 33 2000-7-702 ed. 3:2011 v článku 702.55.101.1 stanovuje, že do zóny 1 je možné nainstalovat jen upevněná elektrická zařízení, která jsou pro použití u plaveckých bazénů určena. Z tohoto důvodu by sauna, kterou chcete v daném prostoru nainstalovat, musela mít v dokumentaci dodávané výrobcem jednoznačně stanoveno, že je určena pro použití (instalaci) v zóně 1. Zároveň by v dokumentaci měly být uvedeny další požadavky a informace pro montáž sauny a její připojení k elektrické instalaci. V případě, že takovéto označení není v dokumentaci uvedeno, není možné zařízení (saunu) do daného prostoru nainstalovat. Z tohoto důvodu nelze vámi navrhovanou variantu 1 doporučit k realizaci.

Pevná příčka s minimální výškou 2,5 m sice omezuje rozsah zón, který je v prostoru s bazénem stanoven, ale v případě vestavby sauny způsobem uvedeným ve variantě 2 vašeho dotazu se spíše jedná o stavbu samostatné místnosti v prostoru bazénu, do které bude následně sauna instalována. V případě stavby samostatné místnosti, do které by byla sauna nainstalována, se bude postupovat v souladu s požadavky ČSN 33 2000-7-703 ed. 2:2005 *Elektrické instalace budov – Část 7-703: Zařízení jednoúčelová a ve zvláštních objektech – Místnosti a kabiny se saunovými kamny*.

Poslední možností řešení je oddělení bazénu pevnou příčkou o výšce minimálně 2,5 m, která bude rovnoběžná s vnější hranou bazénu. Tato příčka oddělí prostor pro vestavbu sauny od prostoru bazénu. U tohoto řešení je nutné vzít v úvahu omezení jednotlivých zón bazénu (viz obrázek A.702.3) a výstavbu sauny provést až do prostoru, kam zóny nezasahují. Výhodou tohoto řešení je možnost použití saunové kabiny (výrobku), která je dostupná na trhu a tato kabina nemusí být výrobcem určena pro použití u plaveckých bazénů.

Pro úplnost připomínám, že požadavky na sauny musí také respektovat ustanovení vyhlášky č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch.

Otázka:

Dobrý den,

prosím o vyložení následujícího ustanovení z ČSN 33 2000-4-41 ed.3, čl. 414.4.5. Jakým způsobem lze chápat a vykládat větu první, která stanoví:

„Jestliže jmenovité napětí překračuje 25 V AC nebo 60 V DC, nebo jestliže je zařízení ‚ponořeno‘ musí být základní ochrana pro obvody SELV a PELV zajištěna:“ ...

Lze toto ustanovení chápat tak, že zařízení o tomto napětí, které bude izolované v souladu s článkem A.1 (tedy pouze základní izolací) je možné ponořit do jakékoliv kapaliny? Odvozuji to od slova „ponořeno“.

Odpověď:

Ustanovení článku 414.4.5 ČSN 33 2000-4-41 ed. 3:2018 chápete správně, článek neuvádí, do jaké kapaliny je zařízení ponořeno.

Kapitola A.1 stanovuje, že živé části musí být zcela pokryty neodstranitelnou izolací a také stanovuje podmínku, že u zařízení musí izolace vyhovět požadavkům příslušných norem pro elektrická zařízení. Termín „základní izolace“ je definován v ČSN EN 61140 ed. 3:2016 v článku 3.10.1. Další informace k tomuto termínu jsou uvedeny v článku 5.2.2 ČSN EN 61140 ed. 3:2016.

Nicméně je při praktickém aplikování ustanovení článku 414.4.5 ČSN 33 2000-4-41 ed. 3:2018 s ohledem na „ponoření“ zařízení potřeba určité opatrnosti, zejména k typu kapaliny a jejím vlastnostem. Také je nutné prověřit, zda pro místo použití neplatí některá specifická technická norma nebo jiný předpis.

Otázka:

Dobrý den,
prosím vás o informaci ohledně závaznosti ČSN 33 2000 z r. 2009, konkrétně povinnosti instalace proudového chrániče. Jedná se mi o kompletní rekonstrukci koupelny a kuchyně v bytě, kde vznikly nové zásuvky, světla, vypínače, byl instalován nový a větší bojler. Rekonstrukci provedla stavební firma napojením na současné 60 let staré vedení, aniž by mě upozornila na instalaci proudového chrániče a např. dvě zásuvky vytvořila přímo nad kuchyňským dřezem. Bylo mi dodatečně sděleno, že to není povinnost, zvlášť když nebyl měněn rozvaděč.

Odpověď:

Závaznost nebo nezávaznost technických norem je vysvětlena v článku, který je dostupný na www.unmz.cz/urad/prehrub.asp?cd=53&typ=c. Z vašeho dotazu vyplývá, že rekonstrukci provedla stavební firma, lze předpokládat, že jste měla s touto firmou uzavřenu smlouvu o dílo na provedení práce a rekonstrukce byla prováděna v souladu s ustanovením stavebního zákona (ohlášení stavby nebo její povolení).

Ve smlouvě o dílo, byla-li uzavřena, by mělo být ustanovení, že rekonstrukce bude provedena tak, že zhotovitel stavby je povinen při stavbě dodržet obecné požadavky na výstavbu a technické normy (viz §160, zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)). Takovéto ustanovení pak činí normy pro danou smlouvu závaznými – jedna ze smluvních stran trvá na dodržení obecně nezávazných norem, a tedy druhá strana musí toto ustanovení smlouvy respektovat, a v případě, že smlouvu podepsala, je toto ustanovení závazné a vymahatelné. Doporučuji vám tuto otázku řešit ve spolupráci s právníkem.

Vzhledem k tomu, že ve svém dotazu píšete, že se jednalo o rekonstrukci koupelny a kuchyně, tak vás musím upozornit na ustanovení normy ČSN 33 1500:1990, čl. 2.2 a 2.3, ve kterých se stanovuje, že rekonstruovaná elektrická zařízení je možné uvést do provozu po ověření jejich stavu výchozí revizí (čl. 2.2) a že elektrická zařízení nejsou považována za nová ani rekonstruovaná v případě rozšíření elektrického obvodu nn, které nevyžaduje změnu jištění (čl. 2.3).

Ve sporných případech máte právo jako majitel zařízení v souladu s ustanovením ČSN 33 1500:1993/Z4:2007 chtít provedení mimořádné revize elektroinstalace. Tento typ revize může být prováděn kdykoliv na základě mimořádného požadavku oprávněné osoby (tedy majitele zařízení), právního předpisu, technické normy nebo orgánu státní správy.

Revize elektrických instalací v obytných budovách se v současné době provádějí podle ČSN 33 2000-6 ed. 2:2017. Tato norma je součástí souboru norem ČSN 33 2000, který platí pro návrh, stavbu a revize elektrických zařízení pro obytné budovy, a výše zmíněná ČSN 33 1500:1993 v takovýchto

případech přímo odkazuje na soubor ČSN 33 2000 (viz ČSN 33 1500:1993/Z3:2004).

Vzhledem k obsahu vašeho dotazu doporučuji kontaktovat soudního znalce v oboru elektrotechnika, který je schopen objektivně posoudit, zda v tomto případě došlo, nebo nedošlo k porušení norem, a zároveň je schopen doporučit další postup v této věci. Přehled soudních znalců je možné nalézt na <http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/??SearchForm?OpenForm>, kde lze vyhledat soudního znalce, který je nejbližze vašemu místu bydliště.

Technické normy, terminologie a jazyková práce

Pojmenování „terminologie“ se vztahuje ke dvěma rozdílným a v mnoha ohledech relativně samostatným oblastem. V užším smyslu se tak nazývá množina označení náležejících k jednomu speciálnímu (odbornému) jazyku. To znamená množina odborných názvů neboli termínů nebo také terminologická slovní zásoba. Vedle toho, v nejšířším a nejobecnějším smyslu, pak pojmenování terminologie slouží k označení celého vědního oboru, který se zabývá stavbou, tvořením, vývojem, užíváním a řízením terminologické slovní zásoby v různých oborech a oblastech, a spolu s tím také mezijazykovou konfrontací. V podobném významu se někdy používá také označení „terminologická činnost“ nebo „terminologická práce“. Obě tyto oblasti jsou vzájemně široce provázané a navzájem se podmiňují. Hovoříme-li o jedné z nich, nevyhnutelně při tom bereme v úvahu také oblast druhou. Proto je od sebe nelze zcela separovat ani se jimi zabývat izolovaně, ale vždycky ve vzájemném vztahu.

Kořeny terminologické činnosti tkví sice v lingvistice, v průběhu času se však stala navýsost multidisciplinární záležitostí a čerpá z podpory širokého okruhu oborů. Vedle lingvistiky tu hraje významnou úlohu především logika, psychologie, filozofie vědy, gnozeologie (teorie poznání), informatika, překladatelství a své nezastupitelné místo samozřejmě mají i vědy technické. Terminologická činnost kombinuje prvky z mnoha teoretických přístupů, které se zaměřují na popis, uspořádání a předávání znalostí.

Terminologie je záležitostí nejen multidisciplinární, ale také multioborovou. Zejména v tom smyslu, že se zaměřuje na slovní zásobu používanou ve všech odborných sférách a na její využití pro jednoznačnou a bezporuchovou komunikaci, a to jak odbornou, tak odvozeně rovněž neodbornou. Nepředstavuje si přitom pouze tradiční či méně tradiční technické obory, ale také oblasti vnímané jako „netechnické“ – teoretické vědní disciplíny, environmentální problematika, široký okruh služeb, informace pro spotřebitele a návody pro použití výrobků spotřebitelem, prevence kriminality a mnoho dalších. Mohli bychom bez nadsázky shrnout, že terminologie se stala nedílnou součástí našeho každodenního života.

Všechny tyto skutečnosti postupně vedly k tomu, že řešení teoretických i praktických terminologických otázek se přeneslo z lingvistických pracovišť do jednotlivých vědeckých, technických i praktických oblastí. Tím ovšem nutně vyvstala potřeba určitého zastřešení a sjednocení, a koordinace metod a přístupů, aby nedocházelo k živelnému vývoji a aby byly stanoveny obecně aplikovatelné principy a byla nastavena jednotná pravidla. Vzhledem k tomu, že terminologická praxe stále více přesahuje hranice jedné země, a stejně tak i jediného jazyka, stalo se prioritou a zároveň také nezbytností sjednotit teoretické a metodologické základy na mezinárodní úrovni a v mezinárodním měřítku. K tomu se za současných podmínek jako nejvhodnější jeví platforma technické normalizace, jejíž působení se nejobecněji definuje jako

„činnost, kterou se zavádějí ustanovení pro obecně a opakovaně použití, zaměřená na dosažení optimálního stupně uspořádání v dané souvislosti s ohledem na aktuální nebo potenciální problémy“ (ČSN IEC 60050-901:2014 Mezinárodní elektro-technický slovník – Část 901: Normalizace). To lze velmi dobře aplikovat jak na teoretické základy terminologie, tak na jednotlivé konkrétní terminologické systémy.

ISO/TC 37 Jazyk a terminologie

Zásadní terminologická problematika je dlouhodobě a systematicky řešena v rámci Mezinárodní organizace pro normalizaci (International Organization for Standardization, ISO), v technické komisi ISO/TC37¹⁾ Ta se dnes zaměřuje na standardizaci popisů, zdrojů, technologií a služeb vztahujících se k terminologii, překladu, tlumočení a dalším jazykově založeným činnostem v mnohojazyčném informačním společenství. Od původního obecnějšího zaměření na principy a koordinaci terminologie se činnost této technické komise v souvislosti s rozvojem poznání, vědy a techniky postupně stále více specializuje. V současné době už má pět samostatných subkomisí (Subcommittees, SC):

- **ISO/TC 37/SC 1** *Principy a metody*
- **ISO/TC 37/SC 2** *Terminologické postupy a procesy a kódování jazyka*
- **ISO/TC 37/SC 3** *Management terminologických prostředků*
- **ISO/TC 37/SC 4** *Management jazykových zdrojů*
- **ISO/TC 37/SC 5** *Překlad, tlumočení a souvisící technologie*

V souvislosti s další postupnou specializací se v rámci jednotlivých subkomisí vyčlenily tematicky zaměřené pracovní skupiny (Working Groups, WG). V činnosti SC 3 a SC 4 se přitom výrazným způsobem uplatňují přístupy a metody počítačového zpracování informací.

Národní úroveň

V českém prostředí se v rámci aktivit souvisejících s technickou normalizací na danou problematiku dlouhodobě zaměřuje technická normalizační komise TNK 114 Terminologie: principy a koordinace, která byla založena již v roce 1995. Do oblasti působnosti TNK 114 spadají subkomise 1 až 4, které jsou v gesci České agentury pro standardizaci. Relativně novou a v současné době také nejproduktivnější oblast, pro kterou se jako samostatná vyčlenila SC 5, převzalo do své agendy Centrum pro technickou normalizaci při České společnosti pro jakost.

Ke klíčovým normám a jejich aplikaci

ISO/TC 37 se orientuje na vypracování souboru mezinárodních norem založeného na osvědčené a všeobecně uznávané lingvistické teorii a praxi a systematicky pokrývajícího základní terminologickou problematiku a související praktické aplikace. Obecné zásady, metody a postupy jsou přímo a relativně snadno uplatnitelné ve všech jazycích. Přejímání anglického originálu těchto norem překladem a jejich další aplikace díky obecně platným principům a použití harmonizované terminologie obvykle v této obecné rovině nepůsobí žádné výraznější problémy.

Složitější situace nastává ovšem všude tam, kde vstupuje do hry navíc ještě také typ jazyka. Zatímco čeština je jazyk flektivní, angličtina, francouzština a němčina (tj. oficiální jazyky ISO, CEN a CENELEC) jsou jazyky jiného typu. Příkladů a na nich založených výkladů a komentářů přitom obvykle vycházejí z angličtiny, která je jazykem analytickým. Dochází tak k tomu, že pozornost se soustřeďuje především na problémy a jevy typické pro tento jazyk a jazyky příbuzné. Ty však v jiných jazycích, zejména v jazycích jiného typu, mohou být pouze okrajovou záležitostí nebo se v nich nemusí vůbec vyskytovat. V takovýchto případech už je práce se zdrojovým anglickým textem nepoměrně náročnější a je spíše interpretační záležitostí. Vyžaduje velmi dobré teoretické i praktické znalosti obou jazyků a schop-

¹⁾ <https://www.iso.org/committee/48104.html>

nost přetlumčit obsah ze zdrojového jazyka tak, aby byl v cílovém jazyce co nejlépe srozumitelný a dále potom také prakticky využitelný, a v případě potřeby ho navíc ještě doplnit potřebným poznámkovým aparátem. Právě to se vztahuje na překlady a aplikaci klíčových norem, na kterých se terminologická činnost zakládá. Pro ilustraci současně situace a v neposlední řadě také pro objasnění toho, že ani Česká agentura pro standardizaci, ani její pracovníci si pravidla a požadavky týkající se terminologické práce svévolně nevymýšlejí, aby komplikovali zpracovatelům technických norem život (což jim mnohdy bývá vyčítáno), uvádíme přehled nejdůležitějších mezinárodně platných norem:

ČSN ISO 10241-1:2017 Terminologická hesla v technických normách – Část 1: Obecné požadavky a příklady zpracování

Pravidla a požadavky specifikované v této normě se vztahují jak na jednojazyčná, tak na vícejazyčná terminologická hesla v technických normách a rovněž v jejich rejstřících. Vzhledem k mezijazykovým rozdílům i k vydavatelským pravidlům jednotlivých normotvorných orgánů jsou pojednány pouze v teoretické rovině. Více k praktickému řešení otázek vyplývajících z obou částí této normy pro zpracování českých technických norem lze najít např. v metodických pokynech pro normalizaci MPN 1:2011 Zpracování, stavba, členění a úprava českých technických norem²⁾ a v jejich samostatných jazykových přílohách MPN 1/SPEJ³⁾

ČSN ISO 10241-2:2017 Terminologická hesla v technických normách – Část 2: Přejímání normalizovaných terminologických hesel

Druhá část normy řeší zavádění normalizovaných terminologických hesel v jiných jazykových a kulturních prostředích. Jde zejména o přejímání mezinárodně normalizovaných terminologických hesel regionálními a národními normotvornými orgány.

ČSN ISO 860:2018 Terminologická práce – Harmonizace pojmů a termínů

V této normě se specifikuje přístup k harmonizaci pojmů, pojmových systémů, definic a termínů. V důsledku odlišností v profesním, technickém, vědeckém, sociálním, ekonomickém, jazykovém, kulturním, popř. jiném prostředí nebývají pojmy ani pojmové, a tudíž ani terminologické systémy zcela totožné, ale vzájemně se více či méně liší. Jejich harmonizace si klade za cíl snižování nejednoznačností, a tím i nedorozumění v odborné komunikaci.

ČSN ISO 704:2018 Terminologická práce – Principy a metody

Tato norma stanovuje základní a nejobecnější principy a metody pro zpracování terminologické slovní zásoby. Popisuje vzájemné vztahy mezi objekty, pojmy a jejich označeními (termíny). Stanovuje rovněž obecné principy pro tvoření termínů a zpracování jejich definic. K tomu, aby bylo možné tyto principy plně pochopit a náležitě aplikovat, je však zapotřebí rozsáhlejší terminologická průprava a také odpovídající znalosti jazykové. Zejména z toho důvodu, že na mnoha místech výrazně vystupuje do popředí rozdílnost jazykových a stejně tak i pojmových a terminologických systémů, kterou je třeba pro každý jednotlivý jazyk náležitě vyhodnotit a interpretovat.

Závěr

Systematická terminologická činnost, na které by se ideálně měli nedílnou měrou podílet jak odborníci příslušného oboru, tak také jazykovědci, představuje velice náročnou a značně specifickou součást tvorby technických norem a normativních dokumentů. Nežřídká také součást velmi nevděčnou, a to pro všechny zúčastněné strany. Přesto však se bez ní nelze obejít, protože představuje základ veškeré další činnosti v oblasti technické normalizace i navazujících odvětví. Informace, návody a doporučení obsažené v uvedených technických normách navíc mohou velmi dobře posloužit všem, kteří s terminologií pracují v kterékoli

²⁾ <https://www.agentura-cas.cz/standardizace/tvorba-norem/metodicke-pokyny/>

³⁾ <https://www.agentura-cas.cz/standardizace/tvorba-norem/metodicke-pokyny/samostatne-prilohy-jazykove-vyklady-k-mpn-12011/>

vědecké, technické, průmyslové, umělecké, obchodní či administrativní oblasti, včetně překladatelů. Proto je na ni kladen stále větší důraz.

Technická normalizace vychází z nejobecnějších potřeb stabilizace a co nejširší koordinace jednotlivých předmětů standardizace. Jde tu tedy zcela neoddiskutovatelně v první řadě o záležitost věcného obsahu, významu. S obsahovou (významovou) stránkou všech normativních dokumentů je ovšem nedílně spjata také složka jazyková, která tu reprezentuje stabilizaci a koordinaci jazykových prostředků. To se zdaleka netýká jen termínů, ale také tvoření slov vůbec a jejich tvarových podob v jazykovém projevu, dále pak také pravopisu, prostředků větné stavby i způsobů a prostředků tvoření nadvětňných celků a rovněž aspektů stylových. Jinými slovy všech jazykových prostředků, jichž se při tvorbě normativních dokumentů závazně používá.

O jazykové složce se někdy mluví také jako o složce formální, to je však do značné míry zavádějící, protože to vede pouze k jejímu pasivnímu chápání a v důsledku toho i nežádoucímu podceňování. Zastírá to skutečnost, že obsah a forma jazykového projevu jsou spolu vždy vzájemně úzce provázány, že se navzájem podmiňují, že jedna bez druhé nemůže samostatně plnohodnotně existovat, byť by se sama o sobě jevila jakkoliv propracovaná a ideální. I ten nejkvalitnější a nejhodnotnější obsah lze rozmělnit, zpochybnit, znevážit či zcela zmařit nevhodným a neadekvátním jazykovým

vyjádřením, zatímco vhodně volená forma vyjádření může naopak i obsah nevalné úrovně učinit únosnějším a přijatelnějším.

Proto chceme-li zkvalitnit úroveň technických norem a normativních dokumentů, je třeba věnovat systematickou pozornost nejen jejich stránce odborné, ale stejnou měrou také stránce jazykové.

Proto považuje Česká agentura pro standardizaci za žádoucí zajistit jazykového experta pro jednotlivá odborná oddělení (chemie, elektrotechnika, stavebnictví, strojírenství, neboť jejich terminologické systémy mají výrazná specifika), který by se věnoval nejen příslušné oborové terminologii, ale také jazykové správnosti zpracovávaných dokumentů. Základním požadavkem pro tuto činnost jsou nejen příslušné znalosti lingvistické a terminologické, ale také dobrá znalost dalších jazyků – především angličtiny, která se používá jako zdrojový jazyk pro překlady do češtiny, a ideálně rovněž francouzštiny a němčiny, protože paralelní texty v těchto jazycích lze využít jako referenční v případech nejasností. Máte-li nám v této oblasti co nabídnout, neváhejte nás kontaktovat.

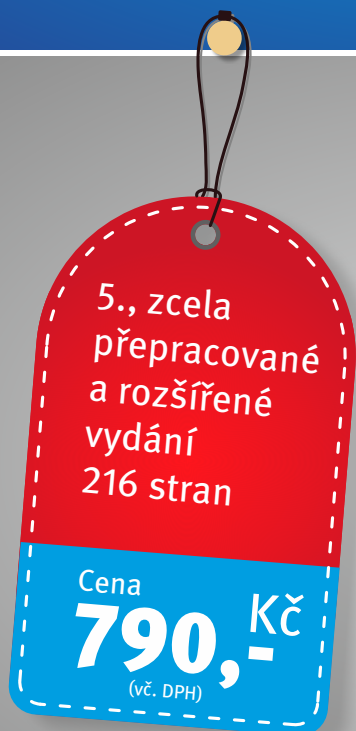
*PhDr. Věra Vlková
Odbor standardizace
Česká agentura pro standardizaci*

Zařízení hřišť – bezpečnost na evropských hřištích

komentované vydání souboru norem ČSN EN 1176 a ČSN EN 1177

Cílem publikace je pomocí názorných ukázek objasnit, jaké požadavky na herní zařízení klade soubor technických norem ČSN EN 1176 a rozšiřující ČSN EN 1177.

Zkušení autoři obohatili publikaci o velké množství kvalitně zpracovaných a názorných doprovodných ilustrací. Publikace nabízí srozumitelný přehled pro každého, kdo se podílí na plánování a bezpečném provozu dětských hřišť.

Objednávejte na
www.agentura-cas.cz/odborné publikace

Ceník inzerce

Magazín ČAS

Technická specifikace

Formát:	160 × 226 mm
Papír obálka:	200–300 g/m ² lesklá křída
Papír vnitřní strany:	120–150 g/m ² matná křída
Vazba:	V2
Frekvence:	4x ročně

Plošná barevná inzerce

Formáty inzerce uvnitř magazínu

Formát	Rozměr	Cena
Celá strana	160 × 226 mm	18 000 Kč
1/2 strany	160 × 113 mm	9 000 Kč
1/4 strany	80 × 113 mm	4 500 Kč

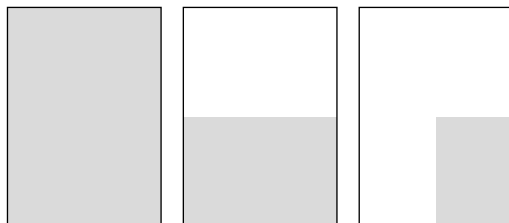
Barevná zadní obálka magazínu

Rozměr	Cena
160 × 180 mm	25 000 Kč

Vkládaná inzerce

Formát	Rozměr	Cena
Celá strana	160 × 226 mm	6 000 Kč
1/2 strany	160 × 113 mm	4 000 Kč

Ceny inzerce jsou uvedeny bez DPH

1/1

1/2

1/4

Slevy při opakovaném uveřejňování reklamy

2 × 15 % 3 × 20 % 4 × 25 %

Grafické zpracování inzerátu, včetně úpravy barevných předloh

20 % z ceny inzerátu

Podklady

Hotová inzerce: tiskové PDF, včetně spadů a ořezových značek.

Podklady pro vytvoření inzerce: textové podklady ve formátu DOC, obrazové podklady v tiskové kvalitě (rozlišení na 300 dpi) ve formátech PSD, JPEG, TIF a EPS, loga v křivkách (EPS, AI, PDF).

Chystáme pro vás
novou odbornou publikaci:

ČAS ČESKÁ
AGENTURA PRO
STANDARDIZACI

**Pokyny a návody
pro snížení šíření
covid-19**
v oblasti cestovního ruchu

ČAS ČESKÁ
AGENTURA PRO
STANDARDIZACI

ročník 2021 | číslo 3